

A-98456

Rõõmlaid Jõulu pühi!

Mõnusad pühade jutud.

514

~~1693~~

Tartus.

Hermann'i trükikoja kirjastus

Jõuluingel.

A. v. R. järelle P. Grünfeldt.

Tõesti oled ka sina, armas lugeja, juba mitu korda seda tunda jaanud, et su süda, mida lähemale meie Issanda ja Õnnistegija sündimiseöö jõudis, seda soojemaks ja iseäralikumaks läks, iseäranis aga jõuluõhtul: ta on siis nii pühalik ja ometi nii rõõmus, nii pühalik tõsine ja ometi täis värsket, rõõmulist elu, nagu ei ühelgi teisel pühal aasta sees. See tuleb sellest, et jõulupühal iseäranis kõrge tähendus on, pääle selle aga ka, et sel õhtul armjad taewa kästjalad, jõuluinglid, maapääle maha tulevad. Sumal saadab neid, et nad inimestele jõulupüha kõrget tähendust teataks ja rahu, rõõmu ning lepitust kuulutaks. Küll jäävad need taewased kästjalad inimese filmadele nägemataks, aga tunda saab uende ligidust igauks, muidugi teada üks vähem, teine enam, aga igauks ometi. Tasa ja fergesti heljuvad nad õnnetutele ja mahajäetutele troosti jagades, õnnelikkusid weel õnnelikumaks tehes, maharusutuid ülestõstes, kadunud ja efsinuid otsides. Kus üks niisugune Issanda kästjalg ilmub, läheb kõik kor-

raga walgeks ja selgeks : nutjate filmist kaowad pisarad, mahe naeratus asub murest-märgitud näole, kõige kõwemad südamed muutuvad pehmemaks ja maheдамaks. Pühadetundmuseks nimetawad inimesed siis seda südameliigutust. Ja kui magus, kui magus on see! . . .

Selge ja ilus on õhtu, imelikult hehkusega särawad ja hiilgawad lugemata tähtede miljonid tumesinise taewa küljes. Tasa ja kergesti heljub üks niisugune jõulu-ingel üle aasa ja oru, üle metsa ja mäe, üle linna ja maa, ja waatab hoolega igale poole, kus ta aidata, trööstida, rõõmustada wõiks. Tühi ja waike on koht, mille üle ta praegu lehwib, suur, lai wäli, mis läikiva lumega kaetud. Wähe maa tagant kostab iseäralik tume mürin : linna majad paistawad tumedate warjudena filma. Lähemale ja ikka lähemale lehwib ingel ; juba hakkawad kõrgesse ülestõuswad kirikutornid selgemini paistma ; juba sätendab siin ja seal sõbralik tulekuma ; juba on mürinat selgemini kuulda : kirikutellade helinat, sõiduriistade mürinat ja aiasakelluste kõlisesmist ; juba on eeslinna majad selgesti näha. . . Häktselt astub ühe maja tumeda warju seest üks inimesekogu wälja, aralt waatab ta ümberringi : kõik on wait, tühi ja kole. Kuju — ta on noor, aga karkunud riides mees — wahib ettewaatlikult kaugele. „Säält peab ta tulema, see punthabe, see. . .“ — metsik wandsõna — „õnnelikult olen ma ta käest ärapääsnud, aga peaaegu oleks ta miud oma seltsilistega ometi kinnitabanud. Siit — seda teed mööda peab ta tulema, seda tean ma kindlasti. Ma tahan ometi näha, kumb kumba kätte saab, mina sind wõi sina mind!“ Ja ähwardades tõstab ta käe ülesse, milles läikiw pistoliraud walgub. Tükk aega läheb põnewas ootamises mööda liikumata wahib mees linna poole ; igal pool ligidal ; walitseb sügaw waitus. Negamööda lehwib ingel lähemale. . . Korraga — lähewana saani aiasakellu-

feste hele kõlin saab kuuldamaks, juba on hobuste norskamist kuulda, juba on saan selgesti näha — ootaja astub paar sammu edasi, ta tõstab käe pistoliga üles, sihhib saanis istuwa mehe poole — jäl puutub ingel tafakefi ülestõstetud kätt oma palmioksjaga. Kõsi hakkab häkitselt wajuma, pistol langeb maha, on, nagu oleks wälk ta kätt halwanud, ja nagu hele walgulööb käib ta hingest läbi: mis oli ta teha tahtnud! Küll on ta nii mitu forda efsinud, aga tõsist kuritegu ta hinge pääl weel ei ole; ühe kuriteo kahtlus on tema pääle langenud, see mees, kes saanis sõitis, oli teda finniwõtta tahtnud, õnnelikult on ta tema käest põgenemise läbi pääsnud, ja nüüd — nüüd tahtis ta talle sedawiisi kättmaks ta — sedawiisi! Kui mitte ime ei oleks sündinud ta oleks mõrtsukaks saanud — mõrtsukaks! Warin käib ta kehast läbi, ta langeb põlwili, kui ingel lähemale astub. Tumedasti kõlawad läheda linna kirikukellad, pea tasa, pea waljumaks paisudes. „Jõuluõhtu!“ — käib nooremehe rinnast läbi; alles mõne aasta eest weel on ta seda püha üsna teisiti pühitsenud, aegamööda, nagu üsna ilma teadmata, on ta ikka sügawamale wajunud. Wägewasti hakkawad sel silmapilgul kellad hüüdma; äräütlemata igatsus uue, parema elu järele asub ta südamesse pisarad purskawad ta silmist täis kahetsust tõotab ta uut elu algada. Ära tahab ta minna, ära siit, wäljarännata, teises kohas tahab ta jälle hääks saada. Pühalik ilus on kõik ümberringi, on, nagu säraksiwad tähed palju heledamini; õnistades tõstab ingel oma käed põlwitaja pääkohale ja lendab edasi. . .

— Nüüd on ta linna kohal; wäljas oli lõik wait, siin käre ja müra igal pool. Uulitsad on rahwast täis, edasi ja tagasi liiguwad nad: on ju ometi jõuluõhtu, on waja rutata, kõike muretseda, et omastele rõõmu walmistada. Kellest ingel mööda lehwib, kelle

poole ta pääga sõbralikult nifutab, selle nägu läheb rõõmsaks, filmad säravad kõigeförgemas õnnes Keegi ei pääse selle ingliterwituse õnnestawa wõimu alt. Siin, ühe maja akna taga, läheb tuba juba heledaks: ilus juur puu seisab keset tuba, tema küljes ripuvad kõikjugu iluaasjad, isa ja ema panewad praegu küünslaid põlema. Müüd särab kõik kõige ilusamas ehtes, kõrwalise toa üks läheb lahti ja — heleda rõõmuksiga tormawad lapsed tuppa ning asuwad jõulupuu ümber. Suust ja südamest tõuseb taewa poole:

„Oh ja rõõmulik,

Oh ja õndsalik,

Jeesusje sündimise pühake!“

— Edasi läheb ingel; mõni maja eespool mis sääl sünnib? Sääl on ka hulk lapsi, aga nad ei ole mitte jõulupuu ümber, nad istuwad kurwalt seinä ääres ja — nutawad. Raua ääres istub weel õige noor naene ja kuivatab pisaraid; pikkade sammudega rändab pereisa, kelle näo pääle mure oma jäljed waotanud, toas edasi-tagasi. Nii on lugu keldriruumis; ka selle sama maja esimese korra pääl ei ole jõulurõõmu palju näha: sääl istub ilusate mööblitega, lilledega ja piltidega kaunistatud toas üks noor armsa näoga neiu. Näitab, nagu oleks ta oma ees lahtiolewast raamatust praegu lugenud, aga praegu ei loe ta mitte, pääkest käte pääle toetades waatab ta mõttes oma wastu istuwa mõtetes olewa wanaherra pääle, kelle nägu pahane on. „Isakene!“ kõlab mahe hääl; mees waatab üles. „Armas isakene!“ kordab neiu, keda jõuluingli ligiolek erutab. „Ma tean küll, mis sind pahandab!“ „So, wõi nii?“ wastab isa uhkusega oma juurdetõttawa tütre pääle waadates. „Ja mis see siis on, mu tark tütrekene?“ „Armsam isakene,“ meelitab tütar tema ette põlwisi lastes ja ümbert finniwõttes — „sul on enesjelgi hale meel, et Handeri lahtilaskfid . . .“

„Tühi jutt!“ pahandab wanake aga kindlasti hoiab teda neiu finni ja meelitab edasi, kuna ingel lähemale astub: „Sina minu armsam, armsam isakene, sina oled ometi palju parem, kui olema näitad ja näidata tahao. Ja ma tean ju ka üsna kindlasti, et sa oma tegu kahetsed; ütlesid ju weel alles täna: üht niisugust töolist ei olla mitte iga päew saada...“ „See on tõsi, laps, aga . . .“ „Muidugi, muidugi, isakene, ta on ju efsinud,“ pajatab neiu edasi, „aga teda niisuguse süü pärast minema kihutada, see on ometi wähe liig, ja nüüd on jõulud, isakene, jõulud! . . .“ Paludes waatab ta isale filma, weel lähemale astub ingel. Korraga lähewad wanakese filmad niiskets, jõulude nimetamine äratas temas ühe iseäralise tundmuse üles; ta waimufilmade eest lähewad mitmed rõõmsad jõulupildid mööda ja ta fofistab midagi oma ette. Tütar näitab aga sellest arusaanud olewat, sest „oh sina mu armsam, kallim, magusam isakene!“ hõiskab ta. — „Ja ma tohin minna seda talle teatama?“ „Tee, mis sa mitte jätta ei wõi, laps;“ on isa wastus. Tormiliselt kaelustab neiu teda, kargab siis püsti ja kaob uksewähele. Kui ingel keldriruumist uuesti möödalehwis, nägi ta sääl koguni uut elu ja liikumist. Wäike puuke, mida wabriku omaniku tütar just ehtis, seisis laua pääl. Neiu filmist säras kõige puhtam jõulurõõm. Tasakesi andis ingel ta puhata otseärsse pääle suud ja lehwis edasi. . .

— Ühe kiwimaja kolmanda korra pääl olew kauris tuba kütkestab meie tähelepanemist: keset tuba seisab noor sirge naesterahwas ja teeb praegu toodud kirja lahti. Wärisewatel kätel saab ta selle wiimaks lahti ja — loeb. Terwe keha hakkab tal wärisema ja kiri kukub põrandale. Ta on seda juba ammu aimanud, ammu arwanud ja ootnud, mis sääl nüüd must walge pääl seisab, ja ometi tabab see teda kui pikselööf.

Mis peab ta nüüd weel tegema ilma pääl, ilma temata, keda ta armastanud enam kui oma elu, kellele ta kõik ohwerdanud, oma kodu, oma sugulased, oma auu, oma tulewiku! Häda, et ta tema sõnu, tema töotusi uskunud! Ja laps? Mis on temal oodata ilma koduta, ilma nimeta, ilma isata?! Surra, surra nüüd., surra lapsega ühes, muud nõuu ju enam ei ole! Weeletult wõtab ta hällist rahulikult magama lapse sülle, kifub akna lahti, astub sinna pääle ja tahab end allakututada. Korruga tunneb ta, nagu hoiaks teda keegi kinni: ingel on oma käe tema õla pääle pannud ja tõmbab ta õrnasti tuppa tagasi. Araütlemata igatsus rahu järele täidab ta hinge, pisarad woolawad ojakestena tema silmist; läbilahitse akna kostawad talle lähedast kiritust pühalikult orelihääled kõrwu. Sõulud! Mis sugune kogu mälestusi endisest ajast tõuseb ta waimufilmade ette! Kütkestamata igatsus kodu järele asub ta rinda: kodumaale tahab ta minna omaste juurde, kelle pääle ta oma õnnejoowastuse ajal ei mõtelnudgi; nendega äraleppides, tõsises kahetsemises ja palwes saab ta rahu leidma, mille järele ta hing kifendab. Ja tema, see petja? Andku talle Jumal andeks, mis ta teinud; maitsku ta seda õnne, mida ta tahtnud, oma rikka mõrsja seltsis, keda ta enesele walinud! . . .

— Sää! see kahetsemine majake, mis heledasti walgustatud, mis sugust armast pilti näeb ingel sää! ühest aknast: lauapää! seisab küll weel rikkalikult ehitatud puu, aga küünlad on juba kõik kustunud. Üks wäike, käharpääga lapsuke on oma kingituste keskele sohwa pääle magama uinunud. Kramplikult hoiab ta käsi üht suurt titekest hõlmas, kuna kõik teised asjad ümberringi maas on. Ja sohwa ees seisab, üksteise ümbert kinnihoides, wanematepaar, õnnelik naeratus palgel. „Kõõmsaid pühi!“ jostab ingel naeratahes ja nendest möödalehwides, ja wanemate südamest tõu-

feb südamelik palwe taewa poole, et Jumal neid ja nende last wõtaks hoida ja õnnistada.

— Naabrimaja kohal heljuwad tumedad pilwed : ta siin on üks wäike laps sohwa pääl ja magab, aga tema magamine on rahutu. Raskesti tõmbab ta hinge, rahutud on kõik ta liigutused. Ka siin seisawad wanemad woodi ees, aga kurb on nende nägu, nutused nende silmad. Tuba mitmendat päewa lehwib surmaingel nende maja kohal. Murest muljutud on ema woodi ette põlwili langenud ja hoiab oma armsa lapsukeset kätt nuttes oma pihus. Waewaga pisaraid tagasi surudes, huuled kõwasti kokkupigistatud, seisab isa, ja toetab oma pää kätte najale. Kurwalt lehwib ingel lähemale, palawa palwe saadab ta taewa poole, usulise usaldusega puudutab ta oma huulettega haige lapse otsaesist, ja waata : hingetõmbamine jääb rahulikumaks, wärisewad liigutused kaowad, higi tõuseb otsapääle, sügawalt tõmbab ta hinge ja — „pääsenud!“ sofstab arst, kes kõige jelle aja sõnalausumata haige pääle oli wahtinud. „Jumala imetegu!“ lisab ta tõsiselt juurde ; „nüüd on kõik hädaoht mööda!“ Hõisates langewad wanemad teineteise kaenlasse. „Auu olgu Jumalale kõrges,“ — tujukwad nende südamed — „ja tänu ning kiitust sellele, kes selle ime teinud!“ „Kõõmsaid pühi!“ sofstab neile ingel äraminnes kõrwadesse.

— Jälle näeb ingel, kuda üht puud ehitakse. On küll wäike puuke ja wähe asju, mida sinna külge pandakse ; mõned õunad, mõned kullatud pähklid, mõned juhkrukoogid, aga naeratus, mis puud ehtija kahwatu naese huultel lehwib, mõeldes, kuda lapsed saawad rõõmustama, kui kodu tulewad, teatab et rahulolemine siin walitseb. Kuula — kas jääb ei koputatud ? — „Kas jääb on?“ küsib naene kuulama jäädes. „Tee lahti!“ kostab ukse tagast kare hääl ja ukse pääle

koputatakse kõwemini. Naene awab ukse ja tugew noormees astub tuppa. Uga tema waaruw käit ja weninud filmad tunnistawad, mis tema kirg on. „Kus on see raha, naene, mis sulle enne andsin?“ küsib ta naese juurde astudes. Kõhkudes waatab naene mehe otsa. „Nujah, raha, raha!“ kordab mees karsitult; „anna fiia, mul on teda tarwis!“ „Raha!“ jostistab naene, „mul ei ole enam.“ „Sa waletad!“ Ei, nii tõesti kui ma elan.“ „Sa waletad, ütlen ma sulle! Anna fiia, ma pean ta kätte saama!“ Ahwardades wõtab ta wärisewa naese õlast kinni. Pisarfilmil waatab naene enese ette maha. „Jüri!“ ütleb ta paluwalt, „usu mind, mul ei ole enam!“ „Soo?! Kui mina küsin, siis sul ei ole, aga sinna wäljaanda, kus seda tarwis ei ole — näitab käega puu pääle — on sul teda ifka!“ Wihatuhinas haarab ta puust kinni ja karjub: „Kus on raha? Koh, kas saab warsti?“ Kõhkudes on naene ta ette põlwili langenud ja ta põlwede ümbert finnihakanud. „Jüri, Jüri,“ nuuksub ta, „ära tee pattu! . . . Täna on ju jõuluõhtu! . . .“ Tasaeststi on ingel wihase mehe juurde astunud ja oma käe tema poole ülestõstnud. Smelik tundmus tuleb mehe südamesse; ammugi unustatud pildid jõuluõnneft ja rõõmuft lehwivad ta waimufilmade eest mööda. Megamööda wajub ta käsi maha, ta paneb puu jälle laua pääle. Pikkamisi pühib ta käega üle otse-efise, üle filmade; ta filmade waade muutub pehmeks. „Marie, tõuse püsti!“ sõnab ta, „ma olin meelest ära ma olin. . . . Müüd on kõik mööda. . . . Ma jään teie juurde, peame üheskoos jõuluõhtut, kas tahad?“ Rõõmuhüüdedega tõuseb naene püsti. „Kas ma tahan?!“ hüüab ta Kes suudab laste ja wanemate rõõmu kirjeldada, mis nad sel õhtul jõulupuul juures tundsiwad. Sunnistades laotab ingel käed nende üle ja lehwib edasi.

—Ühes väikeses tenas toakeses istub noor leina-riides naene ja hoiab ühe noore, ilusa mehe päewa-pilti oma sõrmede wahel. Viikumatta wahib ta pifarfilmil pildi pääle. Kui õnnelik oli ta olnud weel hilja aja eest! Kõige ilma waranduse wastu ei oleks ta oma õnne wahetanud! Kudas elas ta nii õnnelikult päewaast päewa tema kõrwal! Ainult üks mõte, üks pilt elas ta rinnas, enam ta ei mõtelnud rohkem ta ei tahtnud. Ja nüüd? Külma kalmu all puhkab see soe süda ja tema, tema on üksinda, maha-jäetud, kurb. Ütlemata haledus ja härdus täidab ta rinda. „Oh Hans, mu Hans, miks jätsid ja mind maha!“ sosistawad ta huuled. „Miks, miks! Oh oleksin ma sinu juures külma kalmu sees! Mis on elu ilma sinuta?“ Waljuste nuuksutes surub ta oma armsama pildi wastu põlewaid huuli. Tasaaksi on ingel tema juurde astunud. „Waene laps!“ sosistab ta taha. Toibu jälle: looda Jumala pääle, Tema on selle walu sulle walmistanud, Tema saab sind aitama; Tema on seda walmistanud, Tema saab sind seda ka kanda aitama, Tema tahtmine sündigu!“ Nagu kosutawad palkamitilgad langewad need pehmed sõnad naese südamesse. Tahtmata langeb ta põlwili ja palaw palwe tõuseb ta südamaft taewa poole. Küll säravad ta silmis weel pifarad, aga ta süda on rahuliseks saanud, ka tema rinda on magus jõulurahu aset wõtnud. Jõulurahu! Weel mitmesse, mitmesse majasse peab jõuluingel seda wiima; nii mitmed raskesti koormatud südamed teeb ta kergeks, nii mitmele maha-jäetud inimesele ja lesenaesele saadab ta troosti ja jõudu. Nii mitme haigewoodi ette astub ta, nii mitme surija suu pääle surub ta oma musu ja kergemini lendab hing üles taewalikkudesse kodadesse. . .

Walge on juba wäljas, kui ingel taewasse tagasi lehwi. Weel hingawad inimesed unekaisus. Aega-

mööda, wõitjana ilmub hommik ja puistab hõbeteri üle walge lumewaibaga kaetud maapiima. Tasa nagu ta tulnud, lehwib ingel jälle ülesse. Ülewal kõrges laotab ta weel kord omad käed õnnistades laiali. Kõigekõrgema trooni ette langeb ta põlwili ja ühes teistega tõuseb wägew kiituselaul nende suust. Ja see laul, see inglide hymme mõjub nii, et terve elaw ja eluta loodus ning temaga ühes terve päästetud ja õnnistatud inimestejugu kaasa laulawad: **Uuu olgu Jumalale kõrges, rahu maapääl, ning inimestest hääl!** Tõusku see laul ka minu ja Sinu südamest, armas lugija, siis on ka meil rõõmsad pühad!

---

survine ehk pakane talve aeg, waid ikka oma haljaid rohelisi okaid kannab.

Umbes niisamasugused mõtted olivad ka Ruudingi perekonna liikmetel ja paaril külalisel, kes algusel tähendatud jõulukuuse ümber istusiwad, sest kõik waitisiwad ja waatasiwad pühaliku tõsidusega, käsi risti süles hoides, toredasti kaunistatud puud.

Aegamööda kadus waitus. Siis tase nagu kardaks ta, et teisi oma jutuga eksitab, siis aegajalt ikka waljemini hakkas üks ühega ja teine teisega kõnema, kuni wiimaks, kui wiimane küünal kuuse oksal kinstunud, rõõmus jutukaja lahtet saali täitis.

Minult Linda, Ruudingi abielupaari ainukene laps, kaunis kahekümne-aastane neiu, istus teistest eemal ühes nurgas ja toetas oma ilusat pääd kae najale. Näis, nagu oleks sala mure neiu südames asunud, sest ta waates ei hiilganud mitte see rõõmuläige, mis jõuluõhtu kohane on, waid palju enam paistis jäält kurwastus wälja.

Wanemad olivad juba ammugi morganud, et üks koorem tütre südant rõhus, aga mis see oli, seda nad ei teadnud, sest Linda ei andnud sellekohaste küsimiste pääle otsekohest wastust.

Mis mure wõis see aga olla, mis nii süüta ja hää neiu südant, kui seda Linda Ruuding oli, nii raskesti waewas, et isegi jõuluõhtul ei lahkunud? Toredad kingitused, mis rikkad wanemad oma ainukesele lapsesele andnud, oleksiwad teda ometi rõõmustama pidanud! Wõi oli ta jedawõrt ärahellitatud, et talle säherdune kraam enam häädmeelt ei teinud? Ei, nii lugu ei olnud. Ruudingi emand oli tark ja mõistlik naesterahwas kes oma last mitte willawakas ei kaswatanud, kui ta ka seda teha oleks wõinud. Murejuur pidi sügawamal seisma.

Lindast eemal istus Ruudingi emand oma õega sõjwa pääl, kes elawalt kõneles. „Waene laps,“ ütles ta, „noore Warringi kihlused Friedebergi Elliga on teda nii kurwastanud, et ta isegi täna õhtu rõõmu ei tunne. Alles üleila kuulsin ma Kuusiku emanda käest, et Linda Warringit armastanud, kuna Sina mulle sellest sõnagi ei lausunud. . . .“

Maesterahwas sai oma jutueies ekstatatud, sest kõõgitüdruk astus kaunis suure pakiga tuppa, mida ta Linda juurde wiis ja lauale seadis. Pakkikandja tõi selle kirja ja paki,“ ütles ta — „olla Teie nime pääle.“

Uudishimulikult waatas neiu kirja adressi, mis hoopis undmata käest näis kirjutatud oiewat. Siis hakkas ta ettewaatlikult mitmekordse riide sisse mäsitud paki lahti tegema kuna teised uudishimulikult tema ümber kokkugugusiwad.

„Üks roos! ja õitsew päälegi!“ hüüdsiwad kõik, kui wiimane kate ümbert oli ärawõetud. „Kes seda on saatnud? Hoopis haruldane asi ja kingitus praegusel ajal.“

Sõnalausumata waatles neiu kaunist õitsewat roosi, mis oma armast lõhna laialilaotas. Silmed waatasiwad nii armsasti ja meelitawalt lopsakate lehtede wahel imestawa neiu otsa, nagu tahaks nad ütelda: „Rõõmsaid pühi!“

Uhe puhkawa pungakese külge oli paperilehekene fiinitatud, mille järele neiu oma kae wäljasirutas.

„Üks roosite on tõusnud
 Küll õrna juure seest,
 Kui wanemad on laulnud,
 Ta tuli Jesse soost,
 Tõi meile lillekest,
 Rest talwel, külmal ajal,

Keef pimeduse öösel —

Mii kallist, kaunikeft !”

seifis lehefese pääl kirjutatud.

„Do — see on mulle wäga armas kingitus, olgu ta saatja, kes tahes,“ ütles neiu wiimaks tasakesi. „Sellele annan ma aupaiga teiste lilledes seas ona afna pääl,“

Ettewaatlifult wöttis Linda roofi ja kirja ja läks oma tuppä, kuna järeljääjad arwama jäiwad, et kes küll lille saatja wõib olla. . . . .

Mustatud neiu !

Teie saatte wististe imestama, kui see wõõrast, tundmata inimesest saadetud roos Teie kätte jõuab, aga ma loodan, et ta teile sellegipärast meelepäraline küllaline saab olema ja Teile rõõmu teeb, niisamuti nagu ta mulle armas feltfiline on olnud. Esiotsa ei saa Teie seda roofi küll mitte tundma, aga kui ma Teile seletan, kuida ma ta omanikuks sain ja mis ta mulle on toonud, siis saate ka Teie ta wististi äratundma ja arusaama, kui ma tunnistän: See roos, mis ma Teile kinkida julgen, oli mulle kallim, kui kõik wara ja kuld terwes maailmas. Wuidugi saab see teile mõistatuslik olema kuida üks tundmata inimene oma kallima waranduse äraohwerdab ja sellest lahkuda suudab, kui elusaatus on mitmesugune ja sagedasti sunnib ta meid seda tegema, mis teisele otse mõistatus on.

Järel seiswalt jutustan Teile lühedalt, mis paelab mind selle roofiga, ja roofi ning mind — ärge imestage! — Teie g a ü h e n d a w a d.

Uueh. nime saab sellest kaks aastat täis. Oli õhtune aeg. Ma istu, sin ütfinda oma wäikeses toakeses ja waatafin aeda, mis minu afna all seifis. Miljonid ja miljonid lumehelbed, sed hiilgasiwad kui pärlid mulle

maapinnalt ja puude oksadelt vastu, kuna tähed taewalaotusest oma jära maa pääle puistasiwad. Gemalt naabruse maja aknast paistis mulle hele tulewalgus filma ja rõõmsad inimesed kõndisiwad säääl edasi ja tagasi. Ma ei tea, kuida see tuli. ühtelugu olin ma rõõmsaid inimesi näinud, sagedasti nende seas elurõõmu maitšnud, nii rohkesti juba, et sellest täitsa tüdinenud olin, aga naabrimaja rõõmsaid elanikke nähes ajus mulle, ehk ma neid küll ühtegi ei tundnud, imelik igatšus ja kurbtus südamesse. Mul tuli lapsepõlw meelde ja kõik aimdus sellest rõõmust tungis mu südamest läbi, mis ma sel ajal wanemate juures jõulupuu all wiibides tundnud, olin. Jõulud, jõulud! kui imelik nõiduslik wägi seisis sel ajal teie rinnas warjul, aga nüüd — kadunud kõik armsus ja rõõm, mis teie mälestust kallistab! ohkasin ma. Pilt pildi järele lendas kauge ja lähem minewik mu waimufilmade eest läbi ja kohkudas nägin ja tundsin ma, kui kaugele juba õigst teest kõrwale olin eefinud: kõik, mis usklikule hingele kallis, oli minule wõõrats ja tühjaks jäänud. Ma püütsin feeläbi ennast nendest piinawatest mõtetest lahti teha, et akna alt äratulin ja iseenast kibedasti pilkama hakkasin, kuid see ei mõjunud: ikka uuesti asujiwad need mõtted südamesse ja läksiwad seda piinawamaks, mida rohkem ma neid tagasi tõrjuda püütsin.

Laua pääl seisis jõululaupäewane ajaleht, tuulutuste külge wäljapoole. Kogemata paistis mulle tuulutus filma, et Käsitööliste Seltsis teisel pühapäew jõulupuu põleb ja wastastikulisi kingitusi wahetatakse. Wahematgi igatšust ei olnud ma jõulukuuše järele tundnud, aga nagu nõiduslik wägi tõmbas mind seekord näha. Ma läksin.

Kest suurt saali hiilgas tore jõlukuuš ja puistas oma walgust üle terve saali wälja. Üks wats herra seisis kõnetoolis ja seletas rohkearwulisele koosolijate hul-

gale soojal sõnal jõulupuu tähendust; selle järele lauldi mitu ilusat jõululaulu. Ma istusin waguşi ühes nurgas ja kuulasin. Mu süda oli rahulisemaks läinud, ühtlasi aga ka rõõmsamaks jäänud. Korraga trehwas mu waade ühe noore neiu pädele, kes üsna jõulupuu ligidal istus. Ta film wiibis rahulikult jõulupuu pääl, kuna käed risti rüpes seisiwad. Kindel usk ja armastus paistis selle neiu filmist. Ma olin palju neiusid näinud, nede seas tähtsaid ilutusi, aga nad kadusiwad kui warjud selle ingli kõrwal, keda ma nüüd waatafin. Kes ta küll peaks olema ja mis ta mõtleb? küsisin ma iseeneselt. „Üks laps on meile sündinud, üks poeg on meile antud — —“ kõlas parajasti ilus segatori laul saali teisest otsast. Jah, sellesama Onnistegija, sellesama Immanueli pädele mõtleb wististi ka see neiu, arwasin ma, ja ühtlasi tundsin ma, kui tühi mu enese süda oli ja kui tõwaste mu mõtted ilmlikkude asjade küljes seisiwad. Üks seesama Lunastaja ka minu hääks sündinud? küsisin ma iseeneselt, aga ma ei olnud temast hoolinud, pidin ma tunnistama. Ma lootsin iseeneselt kõike hääd, Jumala olin täitsa unustanud. Sarnaste mõttete juures wiibisin ma õige kaua ja ifka rohkem tundsin ma eneses ihaldust endise lapseliku meele järele. . . .

Waheajal hakati kingitusi wälja jagama. Ka mina tõmbasin numbri ja osaks langes mulle wäikene roos, mille osakeste külge wäikene paberilehekene järgmiste sõnadega oli finnitatud:

„Üks roosike on tõusnud,
Küll õrna juure seest

— — — — —
Rõõmsaid pühi tundnud on!”

Ena oli mulle lapsepõlwoilwes selle laulukese pähe õpetanud ja nüüd tuletas mulle tundmata käsi ta jälle meelde, ühtlasi wäikest roosikest kui sellekohast mõtte-

pildikest kaasa andes. Aga see roos tuletas mulle ka teist asja meelde: — kibuwitsa krooni, mille teravad okkad meie Ünnistegija pää oliwad weriseks litsunud, meie — minu süü pärast. Ja seda Lunastajat, kelle sünnimise mälestust meie jõulude ajal pühitseme, olin ma unustanud! Ma hakkasin sügawat kahetlust tundma.

Ma ei võinud teisiti, ma pidin teada saama, kes selle roosi tooja oli, ja sain seda ka teada: ta oli seesama neiu, keda ma ehitaks jõulupuu lähedal näinud olin. Seega ei olnud ma ennast esiti siis mitte petnud. Selle neiul oli kindel usk, seda tunnistas see laulukene, mis ta roosi külge kinnitanud, seda tunnistas ta terve olek.

Ma ei püüsinud jääll enam kauem olla. Mu südames tormasivad mitmesugused tundmused. Ma läksin koju — ja sellest ajast saadik olen ma ennast püüdnud parandada, olen julgesti wõidelnud ja loodan kindlasti, et üksigi wägi enam mind mu Ünnistegijast ja usust lahutada ei suuda. Ja seda tegi see roos ning ta tundmata andja.

So, nüüd teate mikspärast see roos mulle nii kalliks oli. Ma olen teda kui oma ülemat wara hoolfasti hoidnud ja harinud, ja nagu oleks ta mu mõtetest arusaanud, edenes ta kaunisti ja sirgus suureks ning ilusaks. Nüüd kahe aasta järele on ta esimest korda ilusasti õitsma hakanud ja ma ei võinud teisiti, ma pidin ta sellele tänutäheks tagasi andma, kes ta mulle kinkinud — Teile. Nüüd tunnete Teile lugu, mis selle roosiga ühenduses seisab, ja ma loodan, et mu kingitus Teile rõõmu teeb ja et Teile teda selle pärast niisama suure hoolega harite ja hoiate kui minagi, et ta kui wäikene tänutäht minu poolt, weel kaua loopsalt haljendaks.

Teie näete, auustatud neiu, et wäikene asi suuri tagajärgesid wõib tuua. Wind on see roos mitmele koorale kiusatuste eest kaitsnud, aga nüüd usun ma, et julgesti elutormide wastu wõin wõidelda, millest wõõral maal, kuhu lähen, mitte puudust ei sau olema. Urge pange imeks, et Teid ja Teie olekut nii selgesti tunnen. See on üsna loomulik; sest niisama sagedasti kui ma selle kauni roosi pääle mõtlesin, seisis ka Teie ilus kuju mu silmade ees, ja see on alalõpmata sündinud. Wikspärast ei pidanud ega wõinud ma seda siis ka teha? Olite Teie ju ometi päris enese teadmata ja kogemata minu häätegijaks saanud. Häätegijate pääle mõtleb aga iga mõistlik ja õiglane inimene auustusega ja lugupidamisega.

Aga nüüd lõpetan ma oma kirja. Weel kord ütlen Teile oma südamlitku tänu ja soowin rõõmsaid pühi ning kõigeparemat ja õnnelikumat tulewikku.

Tundmata.

Linda oli tähelepannes kirja läbilugenud. Sõnad, mis talle siin wastupaistiwad, oliwad nii lihtsad, aga sellegi pärast huwitawad ja südamesse tungiwad, ja ajasiwad neiule puna palgetesse. Tal tuli jõuluõhtu Käsitööliste Seltsis selgesti meelde, aga asjata püüdis ta ühte ehk teist nägu enesele meelde tuletada. Ja ometi oleks ta nii hää meelega teada tahtnud, wähe-mastgi aimata tahtnud, kes see noormees oli, kes nii otsekoheselt ja soojalt kirjutas, kellele tema oma wäikse kingitusega õiget ja hääd teed oli näidanud.

Tahtmata pidi neiu õhkama. Ehk küll weel alles nii noor, sellegi pärast oli ta juba maailma tundma õppinud ja näinud, kui palju siin pettust ja walet warjul seisab. Ta enese süda oli küll weel waljudest saatuse-öötidest puutumata jäänud, aga oma parema sõbranna läbi oli ta näinud, kui palju, kui wäga palju

walet kõigesoojemate sõnade taga warjul wõib seista ja et kõigetruum ja ustawam hää! sagedasti mao jussimise sarnane on. See oli tema waatust teritanud, teda ettewaatlifuks teinud. Ja kui wäga seda waja olnud, näitas temale Warringu kihlus wäga selgesti. Seesama Warring oli tema ümber lipitsenud, aga — ainult raha pärast. Ja kui ta nägi, et Linda mitte wõrku ei läinud, siis oli ta ühe teise rikka neiu enesele saagiks walinud.

See põhjus ka oligi, mis Linda südant koormas. Ta ei lootnud enese tulewikust midagi hääd, waid oli kõigi inimeste üle kahtlema löönud, kes temale lähene siwad, kuigi ta ka wäga selgesti teadis, et see mitte õige ei olnud. Ettewaatlif peab igaiiks olema, aga ta ei tohi sellepärast mitte igaihe wastu umbuslikuks saada. Seda teadis Linda wäga hästi, aga ta ei suutnud ennast enam sellest arwamisest lahti teha, ja nii tõusis talle kahelordne südant waewaw koorem.

Mõista wõib sellepärast, kui magusasti need otsekohesed ja südamlikud tänusõnad neiule südamesse woolasiwad, mis talle tundmatast käest kirjutatud. Kogemata juhtumine oli siin suure töö ärateinud, kogemata juhtumine näitas ka neiule, et haaganate seas weel ikka teri leida on. Magus jõulurõõm asus temale südamesse ja kergitatud südamega ning rõõmsa meelega läks ta saali teiste setka, et kirja sisu ka teistele teatada.

* * *

Jõulu wiimane püha oli kättejõudnud. Jälle hiilgas kaunis jõulukuust Käsitööliste Seltsis ja laotas oma heledat walguft suures saalis laiali, kuna rõõmsad pidulised laudade ääres istusiwad ja kaunist laulu kuulatasiwad, mida üks segakoor ettekandis. Kaunis laul awaldas oma mõju iga kuulaja südame pääle ja isegi noormees, kes saali wiimases nurgas üffi ühe

laua ääres istus, sai osawõtlikumaks, sest kurbastuse ja murejooned, mis ta näol asuwad, hakkaswad kaduma ja ta pilk waatas hiilgawalt jõulukuuse poole. Teadmata oli aga, kas kaunis laul seda muutust tõi, wõi oli kaunis neiu, kes jõulukuuse ligidal seisis, te na rõõmu põhjuseks?

Neiu seisis juba tüff aega särawa kuuse ligidal ja mitmele korrale wiibis tema pilk üksikult istuwa nooremehe pääl, kes teda efiotja tähele ei pannud. Nüüd weel, kus noormees läikiwa pilguga tema pääle waatas, ei pöörnud ta oma pilku ära, waid lastis seda rahulisti uuriwalt nooremehe pääl wiibida.

Näis, nagu oleks iseäralik mõte noore neiu südames asunud. Wiimaks, nagu oma mõttega otsusele jõudes, astus ta laua poole, mille ääres nimetatud noormees istus.

„Wististi ei ole sellel platsil omanikku ja Teie lubate, et ma siia istun?“ küsis neiu tasase, pehme häälega. „Mujal on kõik istmed juba ärawõetud.“

„O, — ma palun!“ kogeldas noormees, kuna ta üleni punaseks jäi. Ta ei teadnud, mis tegema ehk üttema oleks pidanud, sest neiu lähedus näis imeliku nõiduslike wäega tema pääle mõjuma.

„Teie nähikse nii kurb olema, kuna kõik teised rõõmsalt koos istuwad! Kas jõulud Teid sugugi ei rõõmusta?“ küsis neiu sõbralikult.

„Ma olen nii üksik ja mahajäetud, aga mitte kurb, sest jõulud on mulle tänagi weel rõõmu walmistanud,“ wastas noormees oma argtusest wõitu saades.

Nooremehe wiimaste sõnade juures käis rõõmus naeratus üle neiu ilusa näo.

„See on röömustaw. Ma arwasin esiotsa, et Teie kurb pidite olema. Teate, ka minule on jõulud tänawu iseäralist röömu walmistanud, kuna nad mulle tundmatast käest kauni kingiuse tõiwad. Kas wõite ka arwata, mäherdune see kingitus oli?“ rääkis neiu lahkel meelel, kuna ta poolkelmlikult nooremehe otsa waatas.

Noormees jäi üleni punaseks ja kogeldades wastas ta: „Mina — kuda ma seda küll teadma peaks?“

„Ma arwasin seda aga nii, sest roos, mis Teil rinnas, on minu roosi õitega ühe sarnane, mida ma kingituseks sain, nagu sellest õiest näha wõite, mis minu käes on. Ets ole?“

Maeratades näitas neiu noorele mehele, kes tõsifelt neiu otsa waatas, roosi. Kumbgi ei lausunud sõna. Puna mõlemite palgel tunnistas aga, mis nende südamed tundsiwad.

„Wadake,“ rääkis Linda Riuding — see’p see neiu oligi — „just selle mõttega tulin ma siia, et oma tundmata roosikinkijad otsida ja teda tänada selle kingituse ja kaaskirja eest, mis ta mulle saatnud. Mull oli kindel lootus, et teda leian, ja ma ei effi wististi mitte oma arwamises, kui Teid selleks kingijaks pean. Teie iseäraline waade esiteks andis mulle põhjust selleks arwamiseks. Küüid ütelge aga mulle, kas ma omas arwamises effinud olen?“

Noormees waikis. Wiimaks ütles ta: „Ma ei armasta walet, ei hakka selle pärast ka küüid mitte salgama. On roos, mida ma enesele mälestuseks murdnud ja tänaseks päewaks hoollega alali hoidnud olen, mind äraandnud, siis ei ole see wististi mulle mitte kahjuks. Ma röömustan ennast südamest, et teid enne seda, kui kodust lahkun, isikulikult tundma olen saanud ja teid suusõnal weel kord tänada wõin.“

„Teie mind tänada võite? Mis eest võlgnete Teie siis mulle tänu? Palju enam pean ma aga küll Teid tänama, sest teie olete mind oma kauni fingitusega südamest rõõmustanud. Sellepärast loodan ma, et Teie veel enne seda, kui lahkute, minu wane-
matele wõõrusele tulete. Siis saan ka mina omalt poolt Teile üttelema, mis see roos mulle on toonud. Kas ma võin loota, et Teie nii lahke saate olema ja tulete?“

Kas neiu küll loota võis?

Jõulukuuisk

Soome kirjaniku J u h o R e i j o n e n ' i jutustus.

Tõesti keelde S. B r a n t s .

„Ae! . . . I—i—ja aee! Ijaa, kas kuuleed!“

Noorepäraline, tubli kaswuga mees, jahuste ja tolmuste riietega, ilmus selle hüüu pääle all sügawas jõe ääres ja waatas ülespoole weste uksele, mis kohisewa kose keskelt oli. Ta silmitses üles, waatas westiktoa poole, ja kõripõhjast häält tõstes, et see kosetohina ja westemühina kõrwal ülewalseisja lapse kõrwadesse kostaks, hüüdis ta; „Mida mu marjude siis tahab?“

Rõõmsasti ja hülgawatel filmadel jooksis nüüd wäike Liisake allamäge otse jahuse mehe sülesse, asus ta laela ümbert oma tillukeste kättega kinni ja rääkis meesmagusalt häälel: „Kuule ometi, isa, Wainu Tiinu ja Otša Anna tuliwad mind ka kooli kutsuma, sest kool on nüüd Wainul*) ja koolmeister oli lubanud, et sinna wõib igaüks tulla kes ise aga tulla tahab. — Saan minagi minna, isa, eks?“

*) Soomes, kus rahwas enamasti harwa elab, oli alles hiljuti (ja osalt nüüdgi) nõndanimetatud keerdkoolid kombeks. Kus koolmeister ühest kohast teisi käis ja tüki aega paigal peatades jäält ligikonna lapsi õpetas (nagu meil warrasti). Nüüd hakkwad nad jäälgil kaduma.

„Aga mis sa küll kooli lähed, sa ei osta ju lugeda,“ sõnas isa, mölber Tamminen, oma tütrekehe kollaseid käharjuukseid hellasti silitades. (Liisakene käis alles wiendat aastat.)

„Aga sääl põletatakse jõulukuuske!“ seletas lapsuke, kuna ta huulekehed nagu nutu poole tõmbasivad; wakenene kartis isa keeldu.

„Wõi jõulukuuske põletatakse,“ ütles isa naerusuul. „Kas üsna tuhaks põletatakse?“

„Põletakse jah,“ tõendas laps. „Nii ütles ju Anna!“

„No eks sa mine pääle, kui Tiina ja Anna su kodu tagasi saadavad,“ lõpetas isa juttu, ja rõõmsalt lippas Liisake uuesti ülesse westitoa poole.

„Wastu õhtut, kui sa westirattad ju pühapidama oliwad pandud, tuli Liisake kodu: ta silmad hiilgasivad ja põsed punetasivad.“

„No kas põletati itka koolil jõulukuuske?“ küsis isa naerunäol.

„Põletati küll!“ sõnas Liisa uhkest. „Sa siis sääl weel lauldi ja mängiti „kulli“ ja „jõgesikku“ ja — mis see nüüd õieti oli — noh, nii jooksmine ja kinnowõtmine.“

„Aga põletati siis jõulukuuske päris ära? päris isa weel.“

„Ei“ sõnas Liisa naerdes, „aga sinna külge oli nii palju küünlid pandud, nii wäga, wäga palju. Ja siis oli sääl õunu ja mesileiba, ja õige suur ja ilus kuldne täht oli kuuses hiilgamas, ja siis rippusivad weel kuuse okste küljes küünlate wahel fringlid ja wäikesed paberikotikesed, kus mõndagi hääd ja magusjad asja sees oli.“

„Küll sääl oli lastel lõbus olla,“ kiitis eit ahju juurest, kus ta õhturooga walmistas. „Aga mis jaoks nad õieti seda jõulukuuske peaks põletama?“

„Koolmeister ütles seda elupuud tähendawat,“ lausus Liisa, nagu wastufets ema küsimisele. „Aga mis asi see elupuu on, seda mina küll ei tea.“

„Tuleta aga meelde Liisakene,“ ütles isa „ema on küll ju sellest sinule rääkinud.“

Liisakene pistis sõrme juhu, aga siisgi ei jaksanud ta midagi sellest omale meeldetuletada.

Wiimati alustas isa rääkimist: „Paradiisis oli tats imelist puud: Hää- ja kurjatundmise puu ja —“

„Elupuu!“ pistis Liisa nüüd wahalet.

„Nii jah“ kiitis isa. „Hää ja kurjatundmispuu oli mürgiline (kihwtiline ja ta wili oli surmaw. Elupuu aga oli hää ja ta wili andis eluwõimu. See kujutab just Teda, kes oma otsatus armastuses jõulul inimeseks on sündinud ja maailma tulnud otsima ja õndsaks tegema neid, kes ärakadunud. See kujutab Jeesust, Jumala Poega, kelle läbi meie inimeselapsed igawest elu saame, nii kui Piiblis üteldakse: Igawene elu on Jumala anne Jeesuses Kristuses meie Issandas. Ka jõulukuuft kujutab Teda, kes meile on näidanud, et Jumal ei taha patuse surma, waid et patune ümberpööraks ja elaks; tema arm on nii suur, et ta oma ainsama Poja andis, meid patust ja surmast lunastama, nii et igauks, kes tema pääle loodab ei saa hukka, waid pärib igawest elu. Seda ei teadnud inimesed enne waid oma waimufõgeduses armawiwad nad ise wõiwat enesele õndsust teenida, Jumala juurde taewasse pääseda ehk igawesesse hukatusesse langewat. Jeesus aga tuli ja awaldas meile, et Jumal tahab kõiki inimesi õndsaks teha ja kõik wõiwad taewasse tulla, kui nad usuwad, et Jeesus on nende patud äralapanud, ja Jumala armu wastuwõtawad. Jõulukuuft küünlad tähendawat just seda walgust ja tõsist Jumala-tundmist, mida Jeesus maailmale tõi; ja kuuse lad-

was olew täht näitab meile, et meie kõik peame ülesse taewasle püüdma armsa Jumala juurde."

"Mida siis need magusad asjad kuusel tähendawad," nõudis Liisa, "wõi on need aga muidu lastele süüa pandud?"

"Küll on nad lastele söömiseks ja rõõmustamiseks, aga nad tähendawad ka midagi muud. Need tähendawad, näed tütrekene kõiki neid kallid armuandeid, mis Taawa-Isa meile kõigile annab oma armsa Boja Seesuse Kristuse läbi. Need on pattude andeksandmine, elu, õndsus, ja lugemata muud, mida sina weel ei mõista ega tunne. Wõi saad sa aru, mis andeksandmine on?"

"Küll itka," hüüdis Liisa, "eks ema andnud mulle andeks, kui ma ta peegli katti tegin."

"Nii ta on, ema ei nuhelnud sind," jatkas isa, "ja mis weel enam on, ta armastab sind aina itka, nagu sa midagi meelepaha temale ei oleks teinud, armastab sind hellasti, ehk sa küll kunagi temale seda kahju, mis tegid, tasuda ei wõi. Nii annab ka Jumal oma Boja pärast meile kõik meie patud andeks ja jagab Seesuses palju troosti neile, kes aga seda temalt wastuwõtawad. Aga niisama kui jõulupuu maiustustest muud just suuremat ei hooli kui lapsed, nii ei saa ka Seesuses ilmunud armuannetest muud osa kui lastefarnased, alandliku meelega hinged. Nii kaua kui inimesed endal pvudust ei tunne, ei maitse nendele ka magusad road mitte. Eks sinagi ole ehk märganud, et wõileib palju paremini maitseb, kui seda mäelt liugulaskmast tulles sööd, aga täie kõhuga süües pole ta jugugi nii magus."

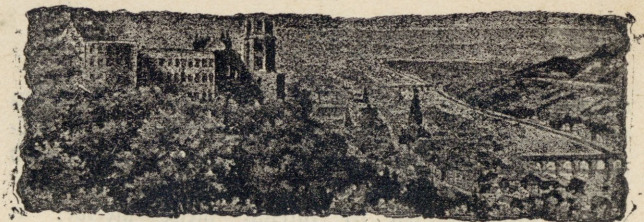
"Olen küll, olen," sõnas Liisa.

"Nii on lugu ka waimlistes asjades," õpetas isa. "Kellele palju andeks andakse, see armastab palju ja kui inimene kuhugi hädasse sattub, siis hüüab ta appi.

Elupuu, Jeesuse antud wili tasub meile kahju, mida sõnakuulmatus ning hää- ja kurjatundmisepuust söömine meile on toonud. Sellepärast rõõmustwad jõulupuu ümber mitte ainult lapsed, waid ka wane-
madgi inimesed, sest see tuletab meile meelde, et kõigile rahwale rõõm peab saama, Onnistegija on sündinud Bethlemas. Wõsu on tõusnud Isai kannust ja igaweseks elupuuks kaswanud, kust kõik patused seda leiba, Jumala armu, wõtta saawad. mis meile igawese elu osaks annab. Nagu lapsute jõulupuu maiustest rõõmustab, nii võib täiskaswanudgi seda rõõmul waadelda, sest ta teab, et Jumal teda armastab. Siis on inimesel hää meel, rahu ja rõõm, siis ei puudu temal midagi. Sellepärast ütleb ka meie Issand Jeesus meile: Mina olen eluleib, kes minu juurde tuleb, ei saa iganes isunema, ja kes minu sisse usub, ei saa kunagi janune olema. Jõulupuu annab oma andeid lastele rõõmuks ja toiduks; tõsine elupuu, Jeesus, annab iseennast üsna meie omaks, nii et meil igawesti oleks ülitäielik elu Jumala sees. Undsad on need, kes tema käskusid peawad, et nende wõim oleks selles elupuus."

"Diifake kuulas isa kõned teraselt tähelepannes. Siis ütles ta: „Küll ma kõnelen homme Wainu Tiulegi, kui ma sinna lähen, et jõulukuuft Jeesust tähendab, siis saab ka temagi seda teada.“

Ja siis wiis ema wäikse Diifikese pehmesse wöödisse, kus särawast jõulukuuftest ja lastesõbrast Jeesusest und nägi

Jõuluõhtu' leitud õnn.

M. L a p p'i järele Väti keelest M. P u k i t s

Peetri-kiriku tornikell lõi kuus Kohe pääle seda kuulutasiwad kõik Riia kirikutekellad püha õhtut, aga nende ammu kuulnud ja tuttaw kõla oli täna koguni isesugune — pehmem, armsam ja meeldiwam, kui kunagi enne. Praegu terwitasiwad nad rõõmu ja rahu toojat püha jõuluõhtut ja sellepärast heljus nende pehme heli nagu aastasadade eest Bethlema wäljal kuulnud inglide laul inimeste kõrwu:

„Auu olgu Jumalale kõrges, rahu maa pääl ja inimestest hää meel!“

„Riia linna pääuulitsates oli küll weel suur liikumine ja tungimine, see aga ei wähendanud kellahelide läbi sündinud rahutundmuksi sugugi, waid rohendas neid weel. Seda näitasiwad inimeste rõõmsad palgedgi, kui nad igauks ostetud pakkestega kodupoole tõttasiwad, selles rõõmsas teadmises, et oma armsate omaste pühade rõõmu eest nii palju, kui seda kellegi jõud lubas, hoolitsenud on.

Ühes Peterburi-alewi laiemas uulitsas asuwa pudu-
tauba poe omanik, lahkenäoline pool-elatanud mees istus leti taga ja waatas selle päewa sisetulekuid üle, kuna ta abilise ostjatele soowitud asju kauples.

Wiimaks, kui kassa ülewaadatud ja fissetulnud summ a raamatusse ülestatähendatud oli, pistis ta paberiraha oma punga, kuna aga pefenikeferaha suhwliisse jättis. Siis pööras ta end abilise poole ja ulatas ühe ilusti finnipanndud kirjaümbriku, kus midagi kabisewad fees oli, selle kätte, üteldes:

„Armas Dubfimi isand, fiin on teil minu poolt wäikene pühade kingitus. Soowin teile häid ja rõõmsaid pühi!“

„Südamelik tänu, herra Strautin,“ wastas abiline rõõmsal näol, peremehele paremat kätt ulatades, kuna ta pahema käega paksu kirjaümbrikut katsus, mille fees, nagu tal juba warematest jõulupühadest tutaw oli, hästi hulk raha wõis olla; oli ju peremehel warandust küllalt ja kiski mees ta ka ei olnud. „Ka teile, herra Strautin, soowin ma südamest rõõmsaid ja õnnelisi jõulupühi!“

„Täna wäga,“ wastas peremees ja ta näol lehwis naer, mida ennem kibedaks kni rõõmsaks wõis arwata: ta teadis ju, et tema jõulud ei rõõmsad ega õnnelised olla wõi. „Suba helistatatakse püha õhtu terwitust, ega nüüd ostjaid enam ei tule, selle pärast paneme poe ukshed finni ja jätame need wähed rublad, mis wast täna õhtul weel jaada wõikfime, parem teistele naabritele. Öpipoisz tuli praegu allas saadetusest, selleprast kutsuge pois keldrist üles, et ta afnaluugid finni paneks.“

Kõik, mis Strautin käsks, täideti ka warsti.

Kui afnaluugid finnipanndud ja kõik muu kaupluses forraldatud oli, andis Strautin ka poisile ja öpipoisile kingituse rahana kätte ja wöttis nennde tänu wastu. Siis puhkas ta tule ära, astus selfiilistega wälja ja käänas rautatud poodiukse hoolega finni, kuna ta wõtmed tasku pistis ja tasasel sammul uulitsat mööda kodu poole hakkas minema.

Tal ei olnud mingisugst ruttu; omaksid tal ju kodus ootamas ei olnud, sest ta oli ükfit wanapciis ja sellepärast oli temal täitsa ükskõik, kas ta warem eht hiljem oma wagušasse eluforterisse jõuab. Bakifestega koormatuid rõõmsaid wastutulijaid ei pannud ta tähelegi, waid lastis pää natukesse norgu ja sammus tasakesi edasi, nagu oleks ta sügawates mõtetes olnud.

Weski uulitsasse jõudes sammus ta seda mööda õhtupoole edasi, sest sääl oli tema korter. U. wõõrastemajast mööda minnes astus ta naljapärast sinna sisse, sest muudel õhtutel armastas ta ikka mõned tunnid siin sõprade seas ärawiita, enne kui kodu läks. Täna õhtul aga oliwad wõõrastemaja ruumid koguni tühjad ja näiswad nii kurwanäolised wälja; puhweti pidaja istus ainuüksi leti taga.

„Ega wist täna õhtul siia kedagi tuttawaid wõõraid ei tule?“ küsis Strautin tema käest.

„Wist küll mitte,“ wastas puhwetipidaja „jõuluõhtul ei taha ju keegi, kellel omaksed kodus on, siia tulla, sest kodus wõib ju tänane püha õhtu palju lõbusamini omakste keskel möödasaadetud saada, kui kusgil wõõrastemajas.“

Tasa õhates läks Strautin ära.

„Kõik on täna õhtul rõõmsad ja õnnelised, kõiwide südamed tunnawad tõsist jõuluõhtu rõõmu ja rahu,“ pöbises ta Weski uulitsat mööda edasi minnes oma ette; „mina ükfinda ei wõi seda olla ja sellepärast teeb ka teiste rõõm mulle tusk ja jõuluõhtutel tunnen ma iseäranis selgesti, et mu elu õnnetu on. Warandust olen ma mõistliku elamise ja paljuaastase hoolika tööga endale küllalt kogunud, aga mul ei ole ühte ainustgi lähemat hinge, keda ma oma warandusega wõiksin rõõmustada ja ise temaga ühes rõõmus olla. Olen õnnetu wanapois.“

Strautin elas ühe suure maja ilusates tubades teise korra pääl. Tubade sisseseade oli üheainsa elaniku jaoks üpris tore, parema maitse järele korraldatud; keegi ei olnud võinud ütelda, et siin wanapois elab. Terwe korter tunnistas, et temas osuw inimene wäga ilu ja puhtuse armastaja oli.

Miipea, kui Strautin oma korteri uksekella helistas, tegi ka passija, ta perenaene --- keegi wana lesk -- kohe ukse lahti.

„Juba nii wara tulete kodu, herra Strautin,“ ütles ta sisseastujale wastu. „Theed wõin ma teile kohe anda, aga õhtusööki walmistan alles hiljem.“

„Pole ju mingit ruttu ei thee ega õhtusöögiga,“ wastas Strautin, ja tegi kasuka nõõbid lahti. „Sähke, siin teile ka natukene jõuluringiks,“ lisas ta juurde ning pistis wanakesele ümbriku pihku, kuhu ta enne kümne-rublalise paberiraha sissepannud oli.

„Olge tuhandest tänatud, Strautini herra,“ wastas passija. „Andku Jumal teile rõõmsaid pühi, nagu teie minu jõulud rõõmsaks muudate!“ Nende sõnade järele läks ta ära kööki, kuna Strautin tase sammul oma elutuppa astus, kus ta laua juure sohwa pääle istus ja õhtust „Baltijas Wehstnessi“ lugema hakkas, mida ta perenaene juba kontoriist ära oli toonud.

Perenaene tõi theemafina sisse ja seadis tarwiliste nõudega laua pääle herra ette.

„Armas herra,“ ütles ta, „olge nii lahke ja lubage mind, seniseks kui theed joote, minu õe juurde minna, kes siinsams lähedal elab; ma wiiksin tema lastele ka mõned wäiksed kingitused, mida ma teie annetatud raha eest juba muretšenud olen. Teie kingitus on nii suur — minul, wanal inimesel, on wähe tarwitusi, sellepärast pruukisin osakese sellest ära, et oma wäese õe lastele jõulurõõmu walmistada.“

„Minge aga pääle,“ vastas Strautin. „Sähke siin weel kolm rubla, nende eest muretsege minu poolt ka oma õe lastele mõned kingitused.“

„Tasugu Jumal teie südame hädust saja võrra!“ tänas perenaene raha vastu võttes kuumalt. „Mõnda hääd hertad, kui teie olete, ei ole ma omal eluajal weel teeninud. Minu wana jüda saab päris pehmeks niisuguse helduse üle. Aga nüüd ma lähen.“

Selle pääle nokutas Strautin ainult pääd ja luges oma lehte edasi.

Kui wanake äraläinud oli, wiskas ta ajalehe laua pääle, tõusis sohwalt üles ja hakkas tuba mööda edasi-tagasi käima.

Mõnda ükfinda ei olnud ta weel kunagi jõulusiid pühitfenud, kui praegu. Endistel jõuluõhtudel oli ta ifka mitmed poisimehelised sõbrad enese juurde kottukutsunud. Ta oli Läti seltsis mitme tuttawaga hääks sõbraks saanud ja nende seltsis saatis ta püha õhtu kaunis lõbusalt mööda. Minewal aastal oli tal aga weel üksainus sõber, kellega ta jõuluõhtul aega oli wiitnud ja kellest ta lootnud oli, et ka tema wanaks poisiks jääb, nagu ta mitu korda lubanud oli; aga minewal suwel oliwad paar taewasiniiseid filmi tema mõistuse nii seguseks ajanud, et ta oma lubamise äraunustanud ning kiiruga „abielu sadamasse“ purjutanud oli. Teised endised sõbrad oliwad juba waremalt nii teinud. Küll oliwad need sõbrad ka teda pühadeks enese juurde kutsunud, et ta näeks, et perekonna laua ümber, kus armas naesuke talitab, tõesti palju parem istuda on, kui wanapoisi kuiwa laua juures. Aga neid kutsumisi ei wõtnud ta vastu, sest perekonnas ei wõinud ta ennast kunagi rõõmus tunda; teda waewasiwad, teiste kodust õnne nähes, kurwad mõtted, oli ju tema, enesel see õnn keelatud; sellepärast katkus ta alati säält, kus noored naesterahwad rõõmu enese ümber wätjalaod-

tasivad, kõrwale hoida. Sõbrad olivad talle mitmel korral etteheitnud, et enesearmastuse pärast wanaks-poisiks ja naestewaenlaseks olla jäänud, kuid nad ei teadnud selle tõsist põhjust, mispärast ta üksiklaseks oli jäänud, mispärast ta naesterahwaste läheduses wiibida ei tahtnud.

Strautin seisatas kesi tuba ja jäi kuulama. Kauris selgesti kuulis ta wana tuttawa jõuluõhtu laulu hääli :

Kõik inglid kuulutawad :

Müüd suure rõõmuga,
Et nemad Jeesust näewad
Bethlemas olema ;
Sest laulwad ühtlasi :
Auu Jumalale olgu,
Waa pääle rahu tulgu
Ja rahwal meelehää !

Ta astus akna juurde, kust ta laulu hääled kuulis tulema. Wljawaadates nägi ta all hoowi pääl keldri ruumi aknad, kus majahoidja elas, walgustatud olema : jõulukuuft põles just akna all olewa laua pääl, mille ümber majahoidja perekond koos oli. Ka nendele oli ta mõned rublad jõulukingiks annetanud. Praegu lõpetatud laulu järele wõttis majahoidja suure raamatu, muidugi piibli, ja luges säält omastele midagi ette. Pääle lugemise laulsiwad nad jälle ühestkoos rõõmsa, kaugele kõlawa häälega :

Oh ja õnnelik,
Oh ja rõõmulik
Jeesu sündimise pühake !
Suur oli häda,
Krist kaot' seda —
Hõisa, hõiska ja rahwake !

Selle järele jagasiwad majahoidja ja tema naene oma lastele kingitusi, mis küll rikkalikud olla ei wõinud,

aga mille üle lapsed siiski väga rõõmustasivad. Kiltades hüppasivad ja jooksisivad nad kuuse ümber.

Hääl meelel waatas Strautin sinna alla, aga siiski sai ta meel wiimaks kurwaks. Ta seisis ikka weel akna juures ja waatas majahoidja akandest sisse. Weel kõlasivad selgesti nende kahe ilusa jõululaulu hääled tema kõrwus, mis lapsepõlwe- ja kooliaega talle elawalt meeldetuletasivad, kus ta maal elades neid laule tihti ja tihti ise laulnud oli. Ta mälestas, et ta sel ajal jõulupuu ümber ise niisama rõõmustanud oli, kui praegu sääl all majahoidja lapsed.

„Kõik, kõik on täna õhtul rõõmsad ja õnnelikud, kõik nad teewad kingitustega üksteisele pühade rõõmu; minul, lagedal wanapoisil, üksi ei ole mingisugust pühade rõõmu.“ Rõnda mõtles Strautin ja astus akna juurest ära.

Ta istus jällegi sohwa pääle ja wõttis õhtuse „Baltijas Wehstnefi“ numbri uuesti kätte. et lugedes oma tufaseid mõtteid ja möödaläinud aegade mälestusi unustada wõida. Aga juba lehe eesotsas leidis ta lühikese kirjatuiki, mille päälkirjaks oli: „Rõõmsaid jõulupühi!“ ja milles jõulud tõlise rõõmu ja rahu pühadena kujutatud oliwad, mil terve kristlik ilm, terve ristitud rahwahulk, suured ja väikesed, noored ja wanad rikkad ja waesed, suure inimesesoo Lunastaja sündimise-päewa mälestades ja pühade kingitusi andes ning saades, omas südames õnnestawat rõõmu ja rahu tunnawad.

„Ime, iga asi nagu tahab mulle täna õhtul seda meelde tuletada, et ma õnnetu wanapois olen!“ ohkas Strautin tumedalt ja pani jälle ajalehe ära. Siis laskis ta enda sohwa selja najale ja jäi nii sügawates mõtetes istuma. Wiististi waatas ta waimus oma kaunis kirju elu pääle tagasi.

Ka meie tahame seekord Strautini minewikuga lähemalt tuttavaks saada.

Kaarl Strautin oli omad lapsesõlwe ja nooruse aastad maal, Wolmari linna lähedal, äraelanud. Ta oli waese sulase ainukene poeg olnud ja juba warajalt raamatute järele suurt isu tundnud, mille pärast ta isa teda kaheks talweks wallakooli saatis; kooliskäimise sundust seekord weel ei olnud. Koolis oli ta kõige usinam ja parem õppija, mispärast ta ka igas õpiasjas oma seltsilistest ettejoudis ja lahtilaskmise päewal oma hääde kostmistega õpetajat ja iga päältkoolajat wäga rõõmustas.

Kuid wallakooli tarkusega ei olnud wäike teadusehimuline weel mitte rahul. Tema palus isa, et see teda kihelkonnakooli saadaks, milleks ka wallakoolmeister anderikka poisi isa kihutas. Ja nõnda siis sündis, et waene sulane oma lapse kihelkonnakooli saatis, kus sel ajal ainult jõukamate taluperemeeste pojad käiswad, mille pärast ta palju etteheiteid ja pilkamisi pidi kuulma, et ise kannatawat nälga, aga poega tahtwat päewawargaks kaswatada. Siin peame tähendama, et koolide ja lastekoolitamise kohta selajal inimeste seas põhjuseta otsused walitsetiwad, mis, tänu Jumalale, nüüd juba ammu kadunud on.

Ka kihelkonnakoolis näitas Kaarl Strautin, mis usinusega ja hää tahtmisega korda wõib saata. Vähi-keste ajaga oli ta kõigist oma kaaslastast, peremeeste poegadest, jällegi ees, kõigis õppimistes kõigeparem teadja, plats platsilt tõusis ta, kuni esimese koha enesele sai ja sellega ka klassi ülewaataja wõi „priimuse„ ameti oma kätte.

Muidugi teada, ei olnud tema ijal, kes weel wiimase jõuu tema pääle ärakulutas, teda enam wõimalik kõrgemale kooli saata, ja ta pidi tahtmata omad mõtted, mõne kõrgema kooli õpilaseks saada, kõrwale heitma.

Sellepärast wõttis ta kätte ja hakkas end wallakoolmeistri ametile ettewalmistama. Ja pääle nelja-aastase kihelkonnakoolis käimise tegi ta ka õnnelikult wallakooliõpetaja eksami ära. Sel korral ei olnud Walga koolmeistrite seminari weel mitte olemas, aga koolmeistri eksamid tehti maakonna rahwakoolide ülewaatajaks tõsetud õpetaja juures.

Kohe pääle sellel sai 18 aasta wanune Strautin oma sünnikoha juures wallas koolmeistri-abi koha, sest wana koolmeister oli wähe haiglane ja ei jõudnd ükfinda oma ametit tarwiliselt täita. Kirikuõpetaja, kellel koolide kohta seekord suur mõju oli, oli Strautinile tema wõrkuse pärast ka nõuks, nii et wald õpetaja soovil teda ka suure rõõmuga wastu wõttis.

Kõigeparema hoole ja truudusega täitis noormees oma kohuseid. Kahe aasta pärast jättis wana koolmeister haiguse pärast ameti maha ja wald walis ühelhäälel Strutini tema asemele. Õpetaja oli esiti küll wähe selle wastu ja ei tahtnud tema ükliku noore jõuu alla suurt kooli weel usaldada, aga andis wiimaks siiski järele.

Kui täieline walakoolmeister tõttas Strautin nüüd oma tulise nooruse õhinaga ameti tööde kallale ja töötas wäsimata usinusega nooresoo hariduse hääks, mille pärast ta kõigi mõistlikkude lastewanemate palawat tänu ärateenis. Ka wäljaspool oma ametipiirijid katsus ta walla nooremid inimesi waimuwalguse armastusele äratada. Ta kutsus peidud ja neiud enda juurde laupäewa ja pühapäewa õhtutel laulu õppima ja kui noor koor sedawiisi tüki aega tööd teinud oli, tegi ta suwel wabas looduses ühel ilusal pühapäewal „roheline pidu,“ kuhu ka kaugemate waldade inimesed kokku tuliwad, et kuulata ja näha, misjuguine see jälpool enne tundmata uudis õige on. Kontserdil sissetulnud kasu eest tõi ta hää hulga sellekordseid paremaid

Läti raamatuid Riiaist ja asutas raamatukogu, kust siis kõik odawa maksu eest midagi mõnusat lugeda võisid saada. Ajalehti käis selles wallas waremalt ainult paar eksemplari. Sellepärast kihutas Strautini mõistlikumaid peremehi, et nad rohkem lehti tellisid, nimelt uut „Baltijas Wehstnessi,“ mis lätlastele seda pakub, mis neile tõesti kasuiks ja tarwis teada on. Warsti oli ka nimetatud uuel nädalilehel selles wallas 15 tellijat. Ja mitte ainult teisi ei juhtinud Strautini waimuvalguse poole, waid püüdis ka ise raamatute abil hariduses ja teaduses kaugemale jõuda.

Sarnase tänuväärt tööga muretses ta enesele paljudi poolehoidjaid, hää soowijaid ja sõpru, aga ka waenlasi ja wihamehi, nimelt selles küljes, kus ei soowitud, et talupoeg rohkem teaks, kui nende „isaliku,“ arwamise järel talupojal tarwis teada on.

Walla peremeeste seas oli aga nimelt üks, kes Strautinit hästi näha ei wõinud. See oli „wõõr-münder.“ Aga et sellest inimesest, ehk ta ise küll Jumalakartlik ja waga, auus mees püüdis olla, wallas suurt lugu ei peetud, waid teda koguni weel põlati ja, filmakirja wagaduse ning walekõnede pärast teiste inimeste üle õpetaja ees, wihati, siis ei tahtnud ka Strautini temaga sõprust pidada ega kartnud ka tema wihtkamist. See mees ei lastnud oma poegi ega tütreid koolimaja juurde laulma minna, keelis ka teisi noori inimesi seda tegemast ja kõneles igal pool pilkawalt noorest koolmeisterist ja tema „halpidest lauludest,“ Tema oli ka see mees, kes kõige Strautini töö ja talituse üle õpetajale lähemaid teateid kätte kandis ja jääl juures tihti waletadagi ei häbenenud, teades, et õpetaja teda jumalakartlikuks meheks peab ja sellepärast kõiki tema sõnu usub.

Strautini lauljate seas oli ka keegi „punapõsk,“ ühe walla peremehe ja majaomaniku ainus tütar, kellest

räägiti, et temal kui isa waranduse ainul pärijal, juba palju kofilasi olla käinud, nende seas ka üks nimetatud wöörmündri poegadest, aga ta ei olla ühtegi wastu wõtnud. Mõne aja järele aga hakkasiwad teised lauljannad ja lauljad üksteise wahel tasa fofistama, et Laukgalu Anna — nii oli nimetatud noore neiu nimi — koolmeistrit armastada. See saladus sai wiimaks ka awalikuks ja suwiste pühal peeti Laukgaala talus Anna ja koolmeistri kihlusid, kuhu mõrsja isa palju sõpru ja sugulasi kokku kutsund oli. Onnesowisid wastu wõttes ütles ta rõõmsalt, et tema südamesowid täide olla läinud ja temale kõigeparema wäimehe terwes wallas saawad.

Koolmeistri Strautini õnne üle oli kõikidel häa meel ja kõik rõõmustasiwad kena paari üle, kes nagu üksteise jaoks otse loodud olema näisiwad. Minult meie nimetatud wöörmündril oliwad selle kohta isesugused mõtted.

Aga magus armastuseõnn ei ole mitte igalühel jäädaw. Paljudele naeratab ta esiti küll mahedal ja magusal palgel wastu, kuid põgeneb aga warsti ära ja jätab siis südamesse ärarääkimata walusad haawad weel järele.

Seda pidi ka Strautin tunda saama

Mõned päewat pääle kihluse tõi Laukgalu karjapois temale armufese käest kirja, mida ta rõõmuga wastu wõttis, lootes, et jääb sees midagi armjat ja meeldiwat leida. Aga kudas oli ta ehmatanud ja kohknuud, kui ta kirja lühikese fisu läbilugenud oli, mis järgmiselt käis :

Armas Kaarl !

Mu süda tahab lõhkeda, et neid ridasid Sulle kirjutama pean. Et ma Sind tõesti ja pühalikult armastan, seda pole mull tarwis Sulle

enam korrata. Aga halastamata saatus ei taha, et meie õnnelikuks saaksime. Minu isa sunnib mind wägisi, et ma sind pean mahajätma — ma ei jõua talle wastupanna, mu lapse kohus sunnib mind ta sõna kuulma, sest tal on selleks ka omad põhjused. Raske on mul ta soowi täita, aga teifiti pole tõesti wõimalik. Kui kokku saame, siis seletan Sulle kõik pikemalt ära ja ma loodan kindlasti, et Sa minule süüdi ei anna ja me rahus lahume. Soowin Sulle kusgil mujal paremat armastuse õnne. Enepe kohta ütlen aga, et ma ialgi õnnelikuks saada ei wõi.

Laukgalu Anna.“

See teatus oli Strautinile kui pikse pauk selgest taewast, mis ta südand purustada ähwardas. Ta ei wõinud uskuda, et Laukgalu peremehel tõesti sarnaseid fundiwaid põhjusi oleks, mille pärast tema tütar kihlatud peigmehes mahajätma peaks; ennemini uskus ta aga, et Anna kiri pettus, wale on, et talle mõni muu kosilane ilmunud on, mis talle paremini meeldib. Sellepärast aga ei tahtnud ta Annaga enam kokku saada tema „pikemaid seletusi“ kuulda.

Selsamal pääwal sai Strautin weel ühe kirja, õpetaja pitjariga kinni pandud. Selle fisu oli järgmine:

„Minu armas Strautin!

Et ma nüüd näen, et Teie kõigi minu, oma eestseisja, isalikkudele õpetustele ja nõuannetele kangekaelselt ja jonnikalt wastu puiklete, siis pean ma Teile teatama, et Teie edespidi enam T. walla toolmeistriks jääda ei wõi, ehk Teie küll muidu oma ameti kohused rahuldawalt täitnud olete. Sellepärast palun Teid seda teraselt tähelepanna.

R. kihelk õpetaja R. R.“

Sellel, kirjal ei olnud aga Strautin kohta mitte nii suurt mõju kui tema kirjutaja seda wähest soowinud wõis olla. Oleks ta selle kirja waremalt saanud, siis oleks see teda küll wast kohutanud, aga nüüd tuli kiri kui oodatud abiandja, sest selles oli ta kindel, et ta nüüdsest pääle enam siin ei suuda elada, kus ta nii õnnetuks saanud. Sellepärast kirjutas ta õpetajale

„Auustatud herra eestseisja!

Tänan antud noomituse eest. See wabastas mind Teie juurde minemisest, sest praegu wõtfin nõuiks Teie juurde sõita ja paluda, et Teie mind mu senisest kohast lahti laseksite. Ma lähen koolimajast juba lähemal päewil wälja ja annan wõtmed sellele ära, kes nende wästawõtja on.

Teie alandlik teener.

Kaarel Strautin.“

Nüüd ei ihanud Strautin enam muud, kui et nii ruttu kui wõimalik sünnikohast eemale saaks, sest mingi asi ei hoidnud teda tagasi; wanemad oliwad tal juba surunud ja muid sugulasi ei olnud tal mitte ainustgi. Kurwad mälestused sundisiwad teda kiiremale minekule. Ta saatis omad raamatud ja muud wähejed asjad ühe oma sõbra, teise walla kirjutaja juurde, kellele ta kirjas teadustas, et ta oma koha mahajätab, ja palus oma asju ilusti alles hoida, seni kui ta mujal jälle teknistust leiab. Siis läks ta wallawanema juurde ja andis koolimaja wõtmed sellele ära. Wallawanem, kes Strautinit kui tublit koolmeistrit auustas, oli selle ootamata juhtumise üle koguni ehmatanud ja lubas koge õpetaja juurde läbirääkimisele sõita. Ka olla wallal enesel koolmeistri ametisse wõtmisse ja lahtilaskmise kohta sõnake ütelda. Aga Strautin wastas selle pääle lühedalt, et seda enam tarwis ei olla, sest et ta praeguse koha pääle ikka nii kui nii jääda ei wõiwat.

Ta lõi end kõigest lähedalt lahti, tänas kõige lahkuse eest, pistis saadud palga põue ja tõndis ära — kusgile mujale koolmeistri kohta otsima.

Uga koha saamisega oli wilets lugu. Ta oli arwanud, et mehel, kellel hääd tunnistused ettenäidata on, kerge saab olema kohta leida. Tõelikult ei olnud lugu mitte nii.

Paar suwekuud hulkus ta Liiwimal ümber ja käis igalpool ära, kus kuulis koolmeistrit tarwis olema. Uga kõigis kohtades pidi ta eestõiguse ifka teistele kohasoowijatele jätma. Wiimaks, kui ta saapatallad käimisest juba läbikulunud ja pung kergeks jäänud oli jättis ta koha saamise lootuse maha.

Teadmata, mis nüüd pääle hakata, wõttis ta nõuks wanasse Riiga minna, et sääl mõnda oma teaduste kohalist tööpõldu leida, ja kui mitte muud, siis mõnda auusat tööd tegema hakata.

Ka Riias läksiwad paar nädalit kohta otsides kasuta kaduma, kuni ta wiimaks Peterburi-alewis ühe pudukauba poe omaniku, wana lahke ja lihtsa wenelase juures kannis madala palga eest „poepoisiks“ jäi.

Õsiotsa oli Strautinil selles uues harjumatta ametis kannis raske. Uga et ta kaua ajase hulkumise ja tööta oleku järele jälle leiwä juurde oli jaanud, siis ei pannud ta raskustest midagi tähelegi, waid püüdis aga hoolega oma kohusid täita ja oma peremehele truu ja ustaw olla. Ja see läks tal ka hästi korda; järeldused oliwad palju paremad, kui ta ette loota oli wõinud.

Wana Schwederow — nii oli kaupluse omaniku nimi — oli lihtne mees, talurahwa seast tõusnud ja jõukaks saanud. Ta oli noorel eal Smolenski kubermangust Riiga tulnud ja esiti ühe suguwenna juures abiliseks olnud, kus ta kaua aega teenides ja mõistlikult elades nii palju raha oli jõudnud koguda, et wii-

maks ise omakäe pääl kauplema hakata oli wõinud. Tal oli õrne olnud ja ta oli kaunis rikkas mehets saanud. Lapsi tal ei olnud ja, sellepärast wõis ta oma wanaduse-päewad raha abil siisgi puudufeta ja rahuga mööda saata. Uga tööd ei tahtnud ta weel mitte maha jätta, see oli ta armsam ajawiidus. Koolis ei olnud ta meheke omal ajal mitte käinud ja sellepärast ei mõistnud ta ka mitte kirjutada. Tema ainuke poodiraamat oli ta meelespidaw pää ja ka „rehkenduse masin“ oli ta ustaw seltsiline. Endistel aegadel oli ta sel wiisil väga hästi läbisaanud, aga wiimastel aastatel oli ta selle läbi, et kirjutada ei osanud, mitu korda kahju kannatama pidanud. Nähes et Strautin lugemises ja kirjutuses ning ka muidu kaubahindadega ümberkäimises hästi osaw on ja päälegi weel talle igapidi truu ja ustaw, kõrgendas ta tema palka ja andis kõik kirjalikud õiendused, mis kauplemises ette tuliwad tema hoolde.

Strautin õppis kauplemise olu lähemalt tundma ja sai selles kaunis osawaks. Kui permees wimaks haiguse pärast enam mitmel nädalil poodi tulla ei wõinud, siis oli kõik asjaajamine ainult tema käes. Nõnda tõusis ta peremehe truuks abiliseks. Et see amet temale hästi meeldis, siis oli ta ka ihu ja hingega selle juures ja tal ei tulnud kordagi enam meelde, koolmeistriks saada tahta, mis amet talle nii halwad melestused oli jätnud, et ta neid kunagi unustada ei wõinud.

Mõned hääd aastad oliwad niiwisi möödaläinud, kui wana Schwederow korra Strautinile teatas, et ta wanaduse pärast oma kauplust tahtwad äramüüa ja oma wiimseid elupäiwi rahus mööda saata. Ta andis Strautinile nõuu, et see poe tema käest äraostaks ja ise kaupmehets hakkaks.

„See kõik, Schedrowi isand, oletš wäga ilus,“ wastas Strautin selle pääle, „aga mul ei ole raha ja ei jõua poe eest äratafuda; ma olen lehw mees.“

„Aga teie olete auus inimene,“ kõneles Schwedrow edasi, „ja hääd ja auusat inimest soowin ma oma järeltulejaks kümme korda paremini, kui rikast ja petist inimest. Ma annan oma poe teile 2000 rbl. eest ära, ehk ta küll kats korda seda wäärt on, kaup weel pääle selle. See 2000 rbl. maksate teie mulle nelja aasta sees ära, igal aastal osa, sest mu pood, nagu te ise teate, jookseb hästi. Kui te selle tingimisega rahul olete, siis andke mulle kätt ja joome liigud. Kirjutatud kontrahiti ma ei tahagi, aga auus mees — auus sõna ja — küllalt!“

Strautin wõttis wana hää südamlise wenelase annetuse rõõmuga wastu ja nii sai ta iseseiswaks äri-mehets.

Et ta hääl hoolekandmisel pood tõesti hästi jooksis, kuna ta linna kui ka maarahwa armsamaks kaup-mehets sai siis oliwad ka tema sissetulekud suured, palju suuremad kui ta ise enne lootnud oli. Juba kolmandal aastal maksis ta wanale Swedrowile wiimase raha ära, mille üle hää wanake wäga rõõmustas ja tema kätt pigistades ütles; „Teie olete hää inimene — auus mees. Andku Jumal teile oma õnnistust!“

Kõnnda oli Strautin ikka edasi elanud ja jõuutaks mehets saanud. Aga õnneliku ei tundnud ta end kunagi olema. Tema minewiku kurb mälestus ei tahtnud talt lahkuda. Tihti tuli sünnikoht ja Laukgalu Anna talle meelde — südame-waluga waatas ta kadunud õnne järele tagasi. Laukgalu Annast ei teadnud ta ammu enam midagi ega tahtnudgi teada. Tema sõber, see kirjutaja, kelle juurde ta selforral omad raamatud hoida oli saatnud, oli talle hiljem Riiga kõik jälle käte läkitanud ning ligi olewas kirjas ka

lühedalt nimetanud, et Laukgala Anna teatava „wöör-
mündri“ teise poja peigmeheks wastu wotnud, kes
warsti pääle pulmi Laukgala koduwäina elama asu-
nud. Nende elu aga olla õnnetu, sest Anna mees olla
priiskaja ja ka mnidu kõlwatu inimene. See teatus
kinnitas weel Strautini arwamist, et Anna teda selle-
pärast maha jätnud, et mõni teine, nimelt see wöör-
mündri poeg talle paremini meeldinud. Selle järele
pidas ta Annat wolelikuks, petjaks ja ei tahtnud sel
põhjusel temast ka enam midagi teada. See õnne-
tus aga oli tema südant nii haawanud, et ta enam
ühtegi naesterahwast usaldada ei wõinud ja neid kõiki
ühtlasi põlgama hakkas. Nii jäi ta wanaks poisiks.
Sellepärast tundis ka jõulu õhtul, mil kõik teised
omas armsas perekonnas rõõmsad ja õnnelikud oliwad
end nii üksiku ja õnnetu olema.

Kell oli juba kahetša äralõõnud, kui Strautini
wana perenaene oma õe poolt tagasi tuli ja oma lahke
herra sohwa pääl sügawates mõtetes istumas leidis.

„Strautini herra,“ julges ta teda segada, „teie ei
ole theed weel sugugi joonud, ta on nüüd täiesi ära
jahtunud.“

„Ma ei tahtnud!“ wastas Strautin lühidelt.

„Soowite wast õhtusööki?“ küsis perenaene.

„Weel mitte.“

„Teie olete täna õhtul, mis kõikidele tõsine rõõmu
õhtu on, nii wäga kurb näha. Urge wõtke seda pa-
haks, kui teile ütelda julgen, et ka teie nagu teisedgi
täna õhtul rõõmus ja õnnelik oleksite, kui teil naene
ja lapsed oleks. Teie oleks pidanud nägema, kuidas
minu õe lapsed jõulukuuse ümber hüppasiwad ja annete
üle rõõmustasiwad, mis ma teile teie antud raha eest
ostsin ja sinna wiisin, Mu õel läikisiwad rõõmupi-
sarad filmis ja ta lasseb teid teie helduse eest südamest
tänada. Ka minu wana süda sai õnnelisi lapsi nähes

pehmeks. Ja jah, Strautini herra, ainult perekonnale on inimese tõsine õnn. Ka teie ei oleks täna õhtul nii ükssikult istunud, kui te juba waramalt kofinud oleks ja —

„Arste rääkige mulle kofimiseft,“ takistas Strautin wanakese woolawad kõnet ja lisas siis juurde: „Teie teate, et mul wastumeelt on sarnastest asjadest kuulda, mida Jumal mulle mitte andnud pole. Ma ütlen teile, et see mitte minn süü ei ole, et ma üksikuis wanapoisiks olen jäänud.“

„Teie olete nii hää ja auus inimene, et kõige parem naene maailmas teid häameelega enda mehiks wõtaks ja teid õnnelikuks teeks ning ise sääl juures õnnelik oleks,“ pajatas wanake edasi, ilma et Strautini avaldatud keeldu tähelepannud oleks. „Aga kui Jumal teile seda osaks saada pole lastnud, siis ei wõi sinna midagi parata. Aga selle pärast ei peaks te täna õhtul nii murelik olema, teie peaksite selle üle rõõmu tundma, et teistele jõulurõõmu walmistanud olete. Ja jah Riias on palju niisuguseid waeleid, kes ise enesele mingisugust rõõmustust ei jõua muretseda ja selle pärast on ka lust näha, et ifka weel niisuguseid kristlikka südameid olemas on, kes niisuguste õnnetute pääe halastawad ja neile omast küllusest rohke kägapühade rõõmu jagawad. Isegi Jumala inglid rõõmustawad sarnase armutöö üle. Aga siisgi on ka neid kellel ka siis mingisugust jõulurõõmu ei ole, waid kes külmanult ja tühja kohuga nutawad.“

Dhates läks wanake ära kööki.

Strautin oli tema wiimaseid sõnu teraselt kuulalanud. Tema meelest oli, nagu oleks need sõnad tema pihta käinud. Ka tema, jõukas ja rikas mees, kellel ühtegi lähemat hinge ei õlnud, kellel kord oma wara pärandada jätta, — ka tema wõis sarnaseid waeleid ülesotsida, kes täna õhtul puudust ja nälga kannu-

tawad, neil rõõmu tehes oleks ta ka ise rõõmus. Seda enam oli jee tema kohus, et tal omatseid ei olnud, selle eest ta hoolitsema oleks pidanud. Midagi uut tärkas ta mõttes elule. Ta tõusis lätku sohvalt üles wõttis riidekapist kajuks ja ajas selga. Siis hõikas ta perenaese sinna ja ütles sellele:

„Lähem wäheks jalutama ja wõib olla, et ma nii kohe jälle tagasi ei tule, siis pange mu õdtusööök lava pääle ja minge ise ära rahule.“

Ilma perenaese wastust ootamata astus ta uksest wälja, nagu kardaks ta, et wanake talt küsida wõib, kuhu ta nii hilisel õhtul weel minna tahab.

Strautin kõndis Westi uulitsat mööda kuni Aleksandri uulitsani ja jalutas seda mööda wäljapool.

Riia uulitsad oliwad kõik tühjad ja waiksed, kaupluste ukseid oliwad juba kinnipandud ja igal pool walitjes jõuluõhtune rahu ja pühadus. Majade aknad oliwad küll kinni, aga siisgi wõis luukide pilude wahelt walguft märgata — igalpool põlesiwad jõulukused. Ülemiste kordade akandest päists lära ka uulitsale ja kõlaw laste rõõmuhääl kuuldus alla möödaminewa wanapoisi kõrwu.

Oh küll ilma sihita, siisgi astus Strautin kaunis wäletasti edasi, nagu oleks mõni iseäraline wägi teda tõmmanud.

Wida kaugemale ta Aleksandri uulitsat mööda wälja läks seda wähem nägi ta ka helendawaid aknaid, sest kaugemal linna ääres elas kehmem töörahwas, kellel wõimalik ei ole oma kuuski hiilgawa küünalte hulgaga särama panna.

Wiimaks oli ta Deela - Pumpsja jaosse jõudnud. Kuulatades jäi ta sääl ühe weel lahtiolewa poekese ette seisma, kust ta walidaid häält kuulis wastu kõlama: ta waatas läbi ukse sisse — teegi juut tõreles ühe poisijõmpsituga.

„Mino pooden ei olep kedegi raha otsimen, kas tuulep! Teep et sinu jooksep usse welje ja ei tulep minu pahanteb!“ hüüdis Israeli mees, ja surus poisi uksest wälja.

„Armas poisike, mis sul wiga on?“ küsis Strautin poisi käest kaastundlikult.

„Ma tahtsin poodi minna, et leiba osta selle raha eest, mis ma Zeelawini nooreherrale wõidud pesu eest sain; aga poe uft lahti tehes läks mu peo lahti ja raha kukkus maha ning weeres sinna silgutoni taha. Ma tahtsin raha ülesõtsida, aga juut ei lastnud ja ajas mind wälja. Ma ei tea, mida tegema peaksin. Kodus ei ole meil mitte raafukestgi leiba enam ja kõht on ka tühi, nii emal kui minul“.

„Kui palju raha sul mahakukkus?“ küsis Strautin, kes poisi juttu uskus.

„Nelikümmend kopikat? oli kaks kahetümmekopikalist hõberaha.“

„Lähme tagasi juudi juurde ja otsime raha üles,“ ütles Strautin poisile waigistades. „Seda ei maksa ju juudi kätte jätta, mis mitte tema päralt ei ole.“

Seda üteldes astus Strautin poodi sisse ja käskis juuti, et ta ruttu küünla tooks, et poisile mahakukunud raha silgupüti tagast wäljaotsida. Juut oli esiti wastik, aga kui Strautin ütles, et ta ise näinud, kui raha mahakukunud ja kui juut hääga ei kuulawat, kutsuwat ta gorodowoi — siis andis mees järele.

Kadund raha leidis ka Strautin tõesti üles ja andis poisile jälle kätte.

„Nüüd tule minuga ligi, lähme leiwaküpsetaja juurde leiba õstma, selle närukaela juudi juurest ei osta me' midagi!“

Minnes päris Strautin poisile isa ja ema järele.

„Mul isa ei ole enam — ta suri, kui ma alles neli aastat wana olin,“ wastas poisile

„Kas sul veel mõni õde on?“

„Ei! Mul ei ole wenda ega õde. Minust wanem õde olla siis juba ärasurnud, kui mina alles veel õige wäite olnud.“

„Kudas su ema siis endale ülespidamist teenib?“

„Tema peseb pesu, aga raske on sedawiisi leiba ja üüriraha küll saada, ja tihtigi peame meie nälga kannatama. Edespidi, kui ta mina natukene teenima jõuan hakata, siis saab meie käsi küll natukene paremini käima hakkama, siis tahan ma armsa mammasese waewa vähendada. Pääle uueaasta hakkab ma Mündeli sigarivabrikus tööl käima ja siis saan ma esiotse poolteist rubla nädalis palka ja see on mu hääle emale juba kaunis abi.“

„Kui wana sa oled?“

„Kümme aastat.“

„Kas sa ei soowis ta mitte kooli minna?“

„Soowitsin küll. Aga kool maksab palju ja meie oleme waesed.“

Bagari juures lastis Strautin mitmesugust leiba ja saia paberisse panna ja maksis selle eest ise. Pesu eest saadud raha kästis ta poissi emale anda.

„Mis te leiwale kõrwale sööte?“ küsis ta poisist käest, kui nad leiwakauplusest wälja olivad tulnud.

„Salwame tükkese silku juurde ja joome klaasi theed pääle.“

„Kas teil pühäl jõuluõhtul siis midagi paremat ei ole?“

„Silt on ju meie parem kõrwane; enamasti riputame ainult natukene soola leiwale pääle ja saame kah läbi.“

„Kui wilets on küll Riias waestel inimestel elada!“ mõtles Strautin iseeneses.

„Jõululapse nimel tahan ma selle eest hoolt kanda, et te täna õhtu midagi paremat kostiks saaksite,“ ütles ta siis poisile.

Ta astus ühte söögimajasse sisse ja ostis säält midagi paremat toidupoolist. küpsetist, kooksid ja mõnda teist. Siis lubas ta poisiga ühes tema ema juurde minna, et nõuu pidada, kuidas neile mõlematele paremat põlwe võiks muretseda.

Pois viis tema Leela-Bumpja lähedal hoovi-wäravast ühte aeda, mille viimses nurgas üks madal väike majake oli, mille ühes otjas pois endid emaga ütles elawat.

Pitsast pimedast eestkojast läbimindes jäitwad nad ühe ukse juures seisatama, kuna pois rõõmsa häälega hüüdis :

„Armas mammi, tee üks lahti! Minuga tuleb üks hää herra ühes, kes meile jõululapse nimel pühade andeid toob!“

Rahwatanud naesterahwas, väike lambike käes, tegi ukse lahti ja nad astusiwad wäikesesse madalasse lambrisse.

„Tere õhtust, emand, terwitas Strautin. „Balun wabandada, et ma teid nii hilisel õhtul weel efsitan. Teie pojalt oli wäikene õnnetus juhtunud, millest ma teda wäljaaitasin ja kodu tõin.“

Pois jutustas emale mis talle juhtunud oli ja et wõdras herra ta leiwaküpsetaja juurde wiinud, kus hulga leiba ostnut ja mujalt ka tarwilist kõrwalist muretsenud ja siis temaga ühes kodu tulnud.

„Balun hääks wõtta, mis weel nii hilja õhtul saada wõisin,“ ütles Strautin annetust lauale pannes. „Tahsin teile ka pühal õhtul ka wähe meelehääd teha. Balun hääks wõtta.“

„Tänu, tuhatfordne jüdamlif tänu teile, hääsüdamliline herra!“ ütles naesterahwas. Aga kui ta te-

rawalt Strautini otša oli waadanud, hüüdis ta: „Kui ma mitte ei efši, siis olete teie mu noore-ea tuttav Strautini isand! Ja waata, kui paljude aastate järele meie jälle kokku saame! Teie näete, kui õnnetuks ma seeläbi saanud olen, et halastamata saatus üksford tahesateistkümnne aasta eest mind sundis, lõhkewa südamega teid mahajätma.“

„Kas teie ikka tõesti Laukgalu Anna olete!?“ hüüdis Strautin kaunis kohtunult. „Ja jah, see te olete!„ Ainult teie häälest wõin ma teid weel tunda. Lastade hulk on meid mõlemaid küll õige kaunistigi muutnud. Aga see kokkusaamine tuli mulle koguni ootamata. Nagu ma pärast teada sain, olla te selkorral wöörmündri Grantini pojale mehele läinud.“

„Ma mõtlesin küll kui teie nii äkki säält ära reisite, et teie mind ehk mõneks petjaks wõi walelikuks peate, kes teiega ainult mängida tahtnud. Aga kui teie mu palwet oleksite seekord kuulda wõtnud ja weel minu juurde tulnud asja üle rääkima, siis oleksite teie ise arusaanud, et tõesti teifiti wõimalik ei olnud ja et ma ainult oma wanemate pärast nii pidin tegema. Mul on praegu weel tõendused käepärast, millest näha wõite, et ma just wägisi sunnitud olin Grantini poega endale meheks wastuwõtma, keda ma aga ialgi armastanud ei ole.“

„Säägu see teifeks korraks. Nüüd aga olge hääd ja sööge õhtut. Urge armale et mu mõttes weel midagi paha teie vastu oleks; olgu meie minewif mis ta on kuid tänase kallil õhtul peame aga kõigiti rõõmsad olema.“

„Olgu küll et ma waene olen nagu näete, aga sellegi pärast ei wõta ma teilt mingisugust andi vastu, enne kui teie kõiki weel mitte täielikult kuulda pole saanud, mis mind seekord sundis teid maha jätma ja Grantini pajale naefeks minema. Sellepärast palun

teid nii lahke olla ja minu waeses hurtsikus natukeseks ajaks ehk istet wõtta ja mu lühikest sellekohalift seletust kuulda, mida mul siis kui säält lahkusite, teile wõimalik ei olnud rääkida.

„Kui teie seda teiseks korraks ei suuda jätta, siis kuulan häämeelega, ütles Strautin, ühe wana õletooli pääle istudes.

Anna jutustas :

„Juba waremalt ükskord tahtis Grantini noorem poeg mind kosida, kuid ma andsin talle korwi, sest ta ei meeldinud mulle sugugi. Pärast seda kui ma teiega juba kihlotud olin, tuli wana Grantin minu isa juurde ja rääkisiwad kambris kaua aega. Kui Grantin äraläks oli isa kui ümbermuudetud ja häädis muratud häälel : „Grantin tahab häbematal kombel mu omandust, mu talu, omale nooremale pojale saada !“ Sellepääle jutustas isa et siis kui tema Laugkalu talu olnud, tal ise tarwilift summa raha ei olla olnud, ja Grantin andnud talle sissemaksu raha wõlgu, selle tingimisega et kui mu isa seda raha wiie aasta järele kõige protsentitega tagasi maksnud ei ole, siis Grantinil õigus on, Laugkalu talu enda omanduseks arwata. See tingimine saanud wallakohtu protokolliraamatuse sissekirjutatud ja rahaandja ning wõlguwõtja kirjutanud omad nimesid sinna alla. Mu isa maksnud wiie aasta pärast Grantinile neljasilma all wõla ära, ja ei olla selle üle, wana Lätikombe järele, mingisugust kwiitungi nõudnud Grantin aga salgawat nüüd ära et ta wõla kätte saanud ja nõudwat mahatehtut tingimise järele Laugkalu talu omale. Minult siis jätta ta selle nõudmise iärele, kui mu isa tema noorema poja oma koduwäiks wõtab. Isa ei tahtnud seda uskuda, et keegi nii häbematal wiisil tal talu ära käest saab wõtta, ja sõitis kihelkonnakohtu-herra juurde selle asja pärast nõuu küsima. Kihelkonnakohtu herra aga sele-

tanud, et kui mu isa tuunismeeeste ehk kwiitungi läbi seda tõeks teha ei saa, et ta oma wõla äramatsnud siis pidawat ta mahatehtud tingimeste järele talu ikka Grantile andma. Sellepärast olla ka kõige parem kui mu isa Grantini pojakoduwäiks wõtaks, sest Grantin ise ka ei soowiwat selles asjas tüllisid. Isal ei jäänud siis muud midagi üle, kui mind paluda, et ma teda ta wanaduses mitte ilma pääwarjuta ei jätaks ja et ma ennast teiest wabaks teeksin. Seda täita oli mul küll liig raske ja mu süda pidi lõpmata piina kannatama. Wiimaks ikka sai wanemate armastus wõidu ja ma wõtsin nõuaks oma eluõnne sellele armastusele ohwerdada. Siis kirjutasin ma teile selle kirja. Hiljem olen ma aga väga kahetsenud, et seda tegin. Ma lootsin, et teie meile tulete asja läbirääkima ja siis wast kudagi nõuu leiate, kuida sest hädast pääseda oleks wõinud. Kuid teie reisijate äkitselt ära ja ma ei saanud teid kord enam nähagi. Isa läks warsti pärast seda Grantiniga kohtumaja juurde ja kirjutas endise tingimise asemele uue tingimise, mille läbi mina õnnetuks sain tehtud. Mul on praegu weel ära kiri kohturaamatust alles, ja ma wõin seda teile näidata. Selles on üteldud, et Grantin ainult siis need laenatud 500 rubla minu isale ühes taluga jätab, kui minu isa tema, Grantini, noorema poja koduwäiks wõtab ja temale talupäranduse õiguse jätab. Warsti pääle selle sai Grantini poeg, keda ma sugugi sallida ei wõinud, minu meheks, ja seega hakkas mu õnnetus pääle. Minu mees oli lohakas pillaja inimene. Ta hakkas Laugkalul kui oma enese peremees walitsema ja lütkas minu isa hoopis kõrwale. Terwe maja olu läks tema säälolekust saadik wähhjakäiku. Mu wanemad kurwastasiwad väga, et mind nii õnnetu nägiwad olema, ja furiwad warsti kurbtuses ära. Priiskamise läbi tegi mu mees suuri wõlgasid talu pääle. Siis hakkas ta

linadega kauplema ning lootis sellest suurt wõitu saada; aga ta sai ikka rohkem kahju. Warsti tuliwad ka wõlanõudjad kaela ja talu müüdi kõigi seesolewa warandusega oksjoni teel ära. Wana Grantin oli mõisa aida lõhkumise juures nõusolemise pärast kohtuteel wangi mõistetud, kuna mu wanem wend, kes isa talus peremees oli, meile pääwarju ei andnud. Siis tulime meie Riiga, kus mees mõnda tööpõldu arwas leidma. Poja wõtsime ka ühes, kuna sellest wanem tütar juba enne surnud oli. Esiti üürisime meie Riias wäikese leiwa- ja piimakaupluse, aga aasta jookkul oli ka sellega kõik läbimängitud. Siis hakkasin mina pesu pesejaks ja mees käis sadamasse laewade pääle töösse, kuid seda tööd ei kandnud ta mitte wälja. Ta jäi haigeks ja suri warsti ära. Ma jäin pojaga ilma abita maha ja katsusin pesupesemisega ülespidamist teenida. Raske, wäga raske on mu elu olnud. Olen pidanud kõikjugu wiletsusi ära kandma, nii et mu jõud mitu korda otja lõppeda ähwardas. Kuid armastus oma poja wastu andis mulle ikka weel eluwõimu. Ma sain ka teada, et teil Riias tubli pood olla ja mitu korda kui ma wiimases kimbatuses olin tahtsin ma teie juure minna omale wäikest abi paluma, aga igakord kui ma seda teha katsusin, tuli mulle mu sellekordne minewik meelde ja see teadmine, et teie mind truutaks petjaks peate, peletas mind igakord mu ettewõttest tagasi. — Müüd olen ma teile üleüldiselt oma õnnetu elu ärajutustanud, sellepärast palun teid siis müüd ise selle üle otsust anda, kui palju ma selle juures süüdlane olen.“

„Mu waene Anna!“ hüüdis Strautin kaastundlikult tema kätt pigistades ja kaks suurt heledat pisarat weeresiwad ta palgeid mööda alla. Siis sõnas ta pehme kaastundliku häälega: „Müüd tean ma, miks pärast ja minust lahkuma pidid. Sa cled palju, palju

fannatanud, aga ka mina ei ole õnnelik olnud. Saat-
tus on meile mõlemile wali olnud. Küll on õnn, et
meie just sellel rahu- ja rõõmu-püha õhtul oleme kok-
ku saanud. Aga eddespidi peame meie seda õnneliku-
mad olema, mida õnnetumad me senini oleme olnud.
Sina olid, ja oled mu kõige kallim warandus siin ilma
pääl. Sind, oma õnne, selle järele ma nii kaua —
nii palju aastaid wanapoisina kurvastanud, olen ma
täna jälle õnnelikult kätte leidnud.“

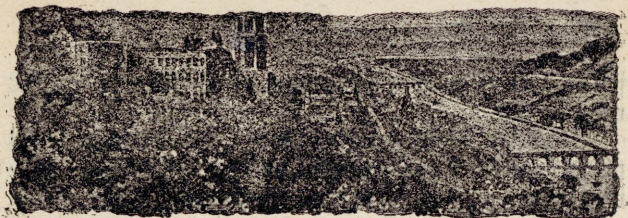
„Ta kaelustas oma jälleleitud armukest ja see
toetas end nuttes ta rinna najale. Wana arm, mis
mitte ei roosteta, hakkas uue jõuuga jälle leegitsema.

Strautin wõttis poisikese, kes waheajal tühja kõ-
hu parast toodud söögipoolist maitstnud ja teiste kõnet
wähe tähelepannud oli, oma põlwele pääle ja suute-
les teda. Tal oli ju nii häa meel, sest armukest,
kellest kahetsateistkümmend aastat lahkus olnud, jälle
omaks nimetada wõida — see on ju ometi õnn.

— —

Järgmisel õhtul põles Strautini elutoas suur
tore jõulukuuft ja rõõmus Strautin tutvustas perenaie-
sele Annat, kui oma tulewast eluseltfilist ja tema poega
kui oma kasupoega.

„Mäete nüüd, Strautini herra, et jõulude pühit-
se mine perekonnas kõige lõbusam on,“ ütles lustiline
wanaeidese. „Alles eila õhtul seisite selle wastu ja ei
tahtnud kosimisest kuuldagi, ja täna õhtul olete juba
pei gmees. Ülirikkalt õnnistagu Jumal teie õnne, mis
Ta teile senini keelanud oli!“

Jõuluõhtul.

F. von Bobeltitz'i järelle P. Grünfeldt.

Jal ei ole ma niisuguseid jõulupühi pidanud, kui nelja aasta eest.

Nii oli nimelt nii :

24. jõulukuupäeva ennelõunat istusin ma oma töötoas ja tegin libedasti tööd. Minu ees laua pääl seisivad ühe uuesti wäljatulewa undisjutu paranduse poognad, ja iga wiga, mis sääl sees oli, pahandas mind hirmsasti. Wäljas õues ladas lund, aga õige wähe, nii et pilwede wahelt ta selget taewast näha oli. Ma waatafin wälja, ja korraga kadus kõik mu pahandus südamest, nii et pliiatfi ja parandusepoognad kõrwale lükkasin ja tooli päält püstikargasin. Wälja õue, wälja õue ! See oli mu mõte. Wäljas waba õhu sees tahtsin kõik pahandused unustada ja rõõmsaks saada.

Waewalt olin ma aga palito selga ja mütsi pähe pannud, kui ukse taga kõlistati. Baron Pagger tahta minuga rääkida, teatas tüdruk — tungiwa asja pärast rääkida.

Pagger astus tuppa. Tema torda kasuka pääl järeliwad walged lumehelbed, mida ta hooletult põrandale maharaputas. Ise näitas ta errutatud olema,

sest ta pale oli punane ja ta pruunides filmades wälkus rahutu tuli.

„Anna mulle andeks, sõber, kui efsitan!“ sõnas ta, ja pani mütsi lähema tooli pääle. „Sa pead mulle meelehääb tegema ja Egoni äratooma. Sain praegu teatuse, et poisß mulle on mõistetud.“

Ma wajutasin südamlikult sõbra kätt.

„Sfeeneseft mõista olen ma selleks kohe walmis, eht see toimetus küll — ma ütlen awalikult ära — kaunis raske saab olema,“ wastasin mina. „Kas sinu naene — kas proua von Bahren teab juba, et otsus nii on?“

„Talle anti seda niisamui teada nagu mullegi — muidugi teab ta seda siis!“

„See on hää, ma lähen filmapilt. Aga kus sa mind ootad?“

„Oma korteris. Ma teatasin asjalugu traaditeel ka oma õele ja palusin teda minu juurde, et poisil õrn raawitseja ei puuduks. Mul on ka weel nii otsata palju toimetada . . .“

Ja äkitselt langes Pagger mu kaenlasse ja hakkas waljusti nutksuma.

„Oh, sõber!“ hüüdis ta, „kui õnnelik ma olen, et oma lapse kätte saan! Mõte, et temast lahus pean elama, tahtis mu südant lõhestada! Aga nüüd tahame rõõmsaid jõulupühi pühitseda, nüüd on mu poeg jälle minu oma!“

Ta kiskus end lahti ja tormas minema. Mina aga algasin raske südamega oma käiku.

Ta oli tubli, südamest hää mees, see minu sõber Pagger, aga ometi oli ka temal oma minewiku kohta palju süüdi. Tema wanemad oliwad rikkad mõisaomanikud ja tahtsiwad poega ülikooli saata. Aga poeg asus ise ohwitseriks. Kauaks aga ei jäänud ta ka selleksgi. Ta sai ühe noore piltilusa neiuga tutta-

maks, kes ooperimajas lauljanna oli, ja hakkas teda pööraselt armastama, Neiu nimi oli Frieda Bahrenfeld. Et Bagger oma teed oli harjunud käima, siis ei hoolinud ta ka omaste palwetest ega ähwardustest ühtegi, waid läks Friedale kosja. Oma salaja-kihluise päewal saatis ta ülemale poole palwekirja, milles ta end ohwitseri-seisusest lahtipalus, mis palwe tal ka täideti, kui kuuldi, mis sugused põhjused tal seks oliwad. Arthur oli seekord alles umbes 25 aastat wana. Tema iseloom ei olnud weel küps. Ta tegi seda kõik ilma järelemõtlemata, ilma ärakaalumata, mis tulewik tuua wõis. Ja selle teo tagajärjed ei lastnud enese pääle mitte kaua oodata. Tema wanemad ei tahtnud pojast enam midagi teada, ei andnud talle ka rahalist abi enam, mis pärast ta sunnitud oli ise oma käe pääl elama. Arthur oli annika loomuga, aga ühesgi asjas mitte täielik peremees, mis pärast ta siis enesele ühtgi kohalist elukuiset ei saanud. Esiotsa oli tal mõte olnud oma noort prouat paluda, näitelawalt lahkuda, aga pärast oli ta õige rõõmus, et seda tegemata oli jätnud, sest ta elas Frieda palgast. Tema palwe pääle murdis Frieda enese päälinna ooperimajaga tehtud lepingu, sest Arthur ei tahtnud mitte selles seisukorras, milles ta oli, oma endisse tutwatega iga päew kokkupuutuda. Nüüd algas rahutu rändamine ühest kohast teise. Frieda laulis külalisena Saksamaal, Austria, Wene ja Ameerika näitemajades. Igal pool sai ta kiitust, ja ta oli õnnelik oma kuulsuse ja armastuse pärast. New-Yorgis kinkis taewas talle wäikese poisi, kellele ristimisel Egon nimets pandi. Bagger oli üli-rõõmus — see piltilus poiss näitas nende wahetele uue ilusa silla ehitawat. Aga see näitas ainult nii olewat. Frieda jäi pärast lapse sündimist haigeks. Mitu kuud ei saanud ta näitepörandale ja sellepärast asus puudus nende majasse. Bagger katsus ajalehtedele kirjutami-

sega leiba teenida, püüdis maalimisega mõne kopita teenida, aga igal pool wõeti teda külmalt vastu. Selle juurde tuli weel see, et Bagger pehme eluga oli harjunud, mis teda praegust puudust kahetordiselt tunda laskis. Ka see raske aeg läks mööda, aga tumedad warjud oliwad selleläbi kui tondid nende wahetele asunud. Bagger tundis äkitselt oma rinnas nagu rõhuvat luupainet, mis talle teatas, et ta muud ei ole, kui „oma naese mees.“ Aga ta ei suutnud ennast parandada. Ta muutus karmiks sõnakehwaks oma abikaasa vastu. Rändamine ei meeldinud talle enam, ja nii wiibis ta kuude kaupa Nizzas, Florenzis, Parris ja Roomas, kuna Frieda Sakamaal näitemajas külalisena laulis.

Frieda meele tegi see lahutus väga kurwaks, aga tema ei wõinud sinna midagi parata. Kui ta aga kuulis, et Arthur Florentsis ühe noore Amerika neiuga sõbrustawat, tõusis tema uhkus, ja werise südamega wõttis ta nõuks, ennast oma mehest lahutada lasta. See oli just selleksajal, kui walekeeled laimu juttusid Friedast ka Arthuri kõrwu kandsiwad, mispärast ta siis lahutamisehoowi libeda pahameelega wastuwõttis.

Abielulahutamine ähwardas aga pikkale minna, mispärast Frieda Arthuri adwokabile oma wahemehe läbi ütelda laskis, et „ta oma mehest pahatahtliselt lahkunud.“ Frieda armastas Arthuri weel ifka, aga ta ei tahnud Arthuri õnnel mitte risuks ees olla; ta uskus, et Arthur nimetatud Ameerika neiud armastas.

Aga selle loo oli rahwasuu palju suuremaks teinud, kui ta oli. Armastusest Arthuri ja ameeriklase wahel ei olnud juttugi. Kui abielu lahutamiseks juba palwekirjad oliwad sisseantud, reisis Artur kodumaale tagasi ja leppis oma wanematega ära. Warsti pärast seda tuli ta lahutamisekiri. Ainult üks küsimine oli weel kumb Egoni omale pidi saama . . .

Kõik need pildid lendasivad mu waimusilmade eest mööda, kui proua von Bahreni poole läksin. Ta wiibis alles mõnest päewast saadik päälinnas. Ruda arwati, tahtis ta jälle säälses ooperimajas laulma hakata.

Proua von Bahren wöttis ise mind wastu. Ma tundsin teda juba ennemast saadik ja teadsin, et ta ilus oli — aga ma jäin ometi kohmetult seisma, kui teda nüüd jälle nägin. Oma iludusest ei olnud ta midagi kaotanud, ainult tõsisem ja kurwem näitas ta nüüd olewat.

Rahuga ja ilma sõnalausumata kuulas ta minu juttu. Alles kui ma lõpetasin, sõnas ta :

„Et mu poeg mult ärawõetaks, selle pääle olin ma ju ettevalmistatud“, wastas ta — üksigi walu ei suuda mu südant enam purustada. Aga paron Bagger peab ootama, minu poeg on haige — raskesti haige . . .“

Ma ehmasin. Jõsand Sumal, armuline proua, — mis sugune õnnetus! Lootuse järale saab ta ometi warsti terweks?“

Proua von Bahren raputas pääd. „Arst läks just enne Teie tulekut, ja tema sõnad just lootust palju ei andnud. Egonil oli scharlakipalawik, mis nüüd uuesti tagasi tulnud. Arst ootab täna otustama pööret. Wind kutsus kohus mu lapse woodi juurde wabandage!“

Bagger kohkus hirmsasti ära, kui ma talle kurba asjalugu teada andsin.

„Taewane Sumal — minu poeg, mu armas laps — haige, hüüdis ta. „Wahest surmawoodil — wahest ei näegi ma teda enam — ei näe enam tema lahkeid filmi, ei saa ial enam tema wäikest pääkest oma rinna wastu wajutada. Ma lähen sinna, sõber, ja sina pead mind saatma. Et ole sa täidad mu pal-

wet, ma palun sind südamest! Üksinda ei tohi ma mitte, ei wõi witte, sest kuda saab ta mind põlgama, et ma temalt ta lapse tahan ära rööwida. Taewane Jumal, ja nüüd wõtab teda taewas meie mõlemate käest ära. . . !”

Mul oli palju tegemist, enne kui teda rahustada suutsin. Alles siis kui kahetsi juba proua v. Bahreni poole teel olime, jäi ta weel rahulikumaks. Ta ei rääkinud mitte sõnakestgi, waid istus tummalt tolla nurgas.

Ma lastsin ennast proua von Bahrenile enne teatada. Ta kohkus hirmsasti, kui kuulis, et Arthur eestois ootas. Aga ta toibus warsti ja käskis wiibimata, kuigi wärisewa häälega, et Baron Bagger siisetuleks.

„Minu laps on ka tema oma — ka tema kohus on sel tunnil lapse woodi ees olla!” sõnas ta.

Ma kutsusin Baggeri jaali. Nad teretasiwad üksteist tumua kummardusega, ja siis läksime haigetuppa.

Kui Arthur wäikest woodit nägi milles kumaw poisike puhkas, tahtis ta nuuksudes woodi ette põlwili langeda, aga Frieda hoidis teda tagasi.

„Mitte rääkida — ma palun Leid,” sosistas ta ja esimest korda sellel õhtul waatas ta möödaminnes Arthurile näosse: „rahu on hädasti tarwis — olge kõige pääle walmis — nagu mina. . . !”

Ja nüüd asusiwad nad mõlemad lapse woodi juurde, kuna mina kaugemale istusin. Frieda saatis talitaja ära, teda ei olnud nüüd tarwis. Kõik toimetas ta ise ja Arthur aitas teda selle juures. Et Egon wäga rahutult magas, siis pidi jääkott, mis ta otsaesise pääl oli, jääga uuesti täidetud saama. Sellejuures nägin ma, kuda abikaasa käed kokkupuuatusiwad; nad kohkusiwad ja läksiwad mõlemad punaseks.

Umbes ühe tunni pärast lätsin ma taja wälja — minu ametikohused kutsusiwad mind. Alles õhtul wõisin ma tagasitulla.

Arst oli meeltäraheitwatele wanematele enam lootust andnud. Palawik oli järelejätanud, poisiks oli paranemas.

Ma jäin Arthuriga mõneks minutiks söögituppa. Siin oli jõulupuu ja selle all hulk hoolega finninõrituid potikesi.

„Bisarsilmil tähendas Bagger nende pääle.

„Egonile,“ sõnas ta jõuluingitused. Mis rõõmu saab ta nendest tunda? — Mis sugused jõulud!... Aga ma pean haigetuppa tagasi minema — ma palun find oota mind siin. Ma olen imeliselt erutatud — oh, ja kui hää tema on, kui hää! . . .

Mii istusin ma siis wagusi sohwa pääl ja ootasin. „Kui hää tema on,“ oli Arthur ütelnud — need sõnad kõlasiwad mul ühtelugu kõrwus. Tahtis jõululaps sel tunnil lepituse inglina alla tulla —?

Ja jälle wõis umbes tund aega möödaläinud olla kui Arthur kahwatult ja käsa ringutades tuppa tormas.

„Arsti juurde,“ ähkis ta, „ma palun find, sõber hingamine jääb tasemaks — oh mu Jumal, mu Jumal!“

Ma tormasin minema. Onnaks oli mulle proua von Bahreni arst isiklikult, ja nii ka tema adreßs tuttaw. Wana terwisenoounik raputas pääd, kui talle asjalugu teatasin, oli aga kohe walmis minuga ühes tulema.

„Haruldane — üsna haruldane,“ sõnas ta, kuna ta kasukat selga ajas ja leppi otsis; „palawik oli ju lõpmisel, pööre oli möödas — kas nad midagi teinud ei ole? . . .“

Kui haigetuppa astusime, oli Arthur põlwi Egoni woodi ees; Frieda istus tema kõrwal tooli pääl ja hoidis poissi käe oma pihus. Egoni palgelt

oli palawiku-puna kadunud, ta filmad kinni ja ainult nõrka hingetõmbamist oli kuulda.

Arst vaatatas terawasti poisi otsa, pani käe tema otsaesise peäle ja kuulatas tema hingetõmbamist. Palawiku sarnase ahastusega waatasiwad Arthur ja Frieda tema peale.

Arst naeratas.

„Taewane Sumal, mis te õige tohate!“ ütles ta. Paremini ei wõi asi ollagi! Palawik on täitsa mööda — poisjs magab!“

Pagger wahtis arstile tarretul pilgul otsa, nagu ei oleks ta tema sõnu mõistnud.

„Aga — kulla taewas — see tasane hingetõmbamine!“ hüüdis ta, „Kas see ei ole mitte, nagu hakkaks ta warsti surema?!“

„Otsse ümberpööratud,“ naeratas wana arst: „just see nähtawalt nõrk. aga täitsa karrapäraline hingamine on paranemise märk. Laske temal niikaua magada kui ta tahab — homme nmbes kell 5 tulen ma jälle. Ma nägin jääl eestoas ühe jõulupu — pange aga julgesti põlema ja pidage rõõmsaid pühi — midagi ei ole enam karta! Elage hästi, rõõmsaid pühi! . . .“

Ja pääga sõbralikult nikutades astus ta toast wälja. Müüd aga sündis midagi ootamata asja. Silmapilku seisiwad Frieda ja Arthur nagu tarretult teine teise wastu — siis tungis tasane rõõmuhüüd õnnelise mehe rinnast, ja järgmisel silmapilgul tõmbas ta Frieda oma rinna najale.

„Minu naene — minu armas naene!“

Waikselt nuttis Frieda Arthuri rinna najal . . . Mina aga tulin tasakesti uksest wälja, istusin woorimehe peäle ja sõitsin oma kodu.

See oli kõige ilusam ja kõige rõõmsam jõulupüha minn elus, ühtlasi aga ka kõige imelikum.

Jõulutäht.

Soome „Joulusanoma,, lehest. Aina jutustus.
Gesti keelde S. Prants.

Wana kalamees Märt asus wäiksel saarel. Ta oli ise omale toatse teinud, aina tibi-tillukese; ahjugi oli ise walmistanud ja akna all olewateks kartohwi-peenarteks oli ta maa oma kättega üleskonksinud. Abikaasa oli temal ju mõnda aastat maapõues magamas, ja taadist oli üksi elades aina päris uriseja saanud, kes ial kellegiga ei feltsinud ega kellegiga tege-mist ei teinud. Suwe pääle ta jõudis korda kats kolm oma üffikult saarelt mannermaa randa, kus ta kauba-pöest omale wähe tubakut muretse, mille hinnaks ta harilikult mõned hawikalad wõi ahwenad andis; muidu ta elas ihuüksi oma saarel ja pidas oma maja. Juhatus wahest, et mõni merelesõitja tema saarel maale tuli, ega taat wõdrast hoolinud, ja wõdras siis ka teadagi ei wiibinud saarel kaua. Ning talwel, kus talwetaat mannermaa ja saare wahela filla ehitas, tuli mõni möödasõitja teekäija pisut ajaks kalamehe hurtsikusse hingama ning katsus ka uudishimulikult midagi Märdi-taadi olekust ja mõttetest teada saada. Aga Märt andis

alati lühikese, urisewa wastuse : Waadatu aga iga mees, et ta oma asjad korras on, ega minagi muude asjadesse puutu.

Uhel sügisel oli külm õige wara tulnud ; ju kaua enne jõulu oli meri kõwa jää all ja maapind paksu lume peidus. Jõulu-laupäeval tundus ilm hommikult udune ja sumpus olewat nind õhtupoolel hakkas peenikest lund nagu sarjast maha puistama. Wana Kala-Märt waatles oma madalast aknast wälja lumefajusse.

„Tuleb koera-ilm,“ arwas tema, ja pistis käputäie hagu uuesti küdewasse ahju. Tema tuba aga ei näinud sugugi jõulu moodi wälja ; ei see alnud pühitud, pajas keew pudru oli niisama must kui iga päew ja millestgi ei olnud näha, et taadil jõulud oodata oleks olnud. Dues läks ilm ikka hämaramaks, ikka pimedamaks Märt astus kolde juurde, pani uue söe piibunosu pääle ja waatas siis ahjuküdemist, nagu see temal iga õhtu wiisits oli. Aga äkki kuuldus õuest tasane koputamine eestoa uksele.

„No noh,“ urises taat, „kes imet nüüd enam siia tuleb, nii õhtu hilja ja särase fajuga?“ Dmeti tõusis ta järilt üles ja astus uksele, seda awama. Ja waata, dues ukse ees seisis poisike, aina lumega koos, nagu lumememm. Wanataat waatles teda suure imestusega. „Kes sa oled ja kust tuled? küsis ta oma karedal häälel, kuna poisike selle wahel julgesti üle läwe tупpa astus.

Dlen Djapere eide poeg,“ wastas laps kohe, ema läkitas mind üle jää külasse jõulupudruks piima tooma, aga ma sattusin selle suure tuisuga teelt kõrwale ja efsijin“.

Kala-Märt waatles wäikest wõõrast terawasti. „Nii neh“, sõnas ta, „eks see juhtu hõlpsasti küll säresele wäikesele mehele kui sinusugune, aga kust sa siis siia saarele teed teadsid?“

„Jah, näed, see oli wähe imelik“, wastas poisike, ja waatas ise julgessi wanataadi otsa, ta karedat, nürihabemega nagu kartmata, „eks see jõulutäht mulle teed näidanud.“

„Jõulutäht — mis ja nüüd küll räägid, pojuke! — Aga jutusta selgesti järgimööda, kuda see on tulnud. Millal ja kodust äratulid?“

„Wõis nii lõunasööma ajal olla,“ arwas poisike, siis ei sadanud weel lund, aga kui ma külas kohutumehe emandalt piima sain ja tagasiminema läksin, hakkas kohe tuult puhuma ja tuisutama, nii et teerada enam ei näinud. Kuni walge oli, wõisin ifka edasi kodu poole saada, aga kui ilm hämardama hakkas, ei näinud enam kus pool kodu seisis; maad ei näinud kufagil ja lund tuisutas koledesti, nii et aga waewalt jala ette nägin.“

„Noh, ja mis siis tegid?“ küsis Märt poisilt, kes nüüd wait oli jäänud ja toa soojas sulama hakanud lund oma riietelt puhastas. „Eks ja kartnud ka?“

„Küll ifka wähe, enam ma kartsin seda, et ma selleks ajaks kodu ei jõua, kui jõuludruks piima tarwis on,“ seletas poisik.

Märt wõttis piibunosu suust ja naeris: seda ei olnud mitu aastat sündinud. Siis hüüdis wanataat;

„Dled sa mul küll õige kena poisik, fina!“

Poisike waatas weidi imestades ta otsa. Siis rääkis edasi:

„Ema ütles, et ta küünla toa aknale põlema paneb, nii et ka pimedasgi teed kodu leiaksin, aga läbi tuisu ei näinud midagi. Käisin siis aga kuhu jalad wiiswad, kuni arawäsisin. Istusin siis maha, et wähe hinge tõmmata, aga just kui mõtlesin, mis nüüd teha, nägin, et ilm enam ei tuisanud, ja kui otse üles taewa poole waatafin, hiilgas üks wäga selge täht mulle wasta. Tõusin kohe üles ja hakkasin tähest näidatud

teed mööda käima, ja see tee tõi mind siia. Mul oli nii hää meel, et otse jooksin, kui end jälle maal teadfin olewat, ja selle pärast ma ka tean, et see jõulutäht oli, sest see juhatab inimesi ikka õigele teele."

"See on siis õige imelik täht, see," ütles Märt, "kus ja sellest oled kuulnud räägitawat?"

"Kallis aeg! eks raamatus ikka muidugi," vastas pois, "säl räägitakse ju Hommikumaa tarkadest, kes Jeesus-last näha tahtsiwad, ja kuida siis suur, hiilgaw täht nendele otse teed juhatas Betlehemma lauta, kus Onnistegija söimes magas — see oli suur jõulutäht, see. — Aga mina ei wõi nüüd siin enam kauem seista, näed, ilm on jälle ilus; mul on siin soe saanud ja olen juba küllalt puhunud. Nüüd waja ka minema hakata — hääd ööd aga, Kala-Märt, ja palju tänu hää pääwarju eest."

"No noh, põjuke, ära nii kiirusta!" keelas taat, ma tulen sind tüfike maad saatma, et näha, kas oskad kodu minna."

Ta wöttis nahkmütsi warnast, lükkas ahjus põlewad tunglad kottu ja astus poisi järel uksest wälja. Oues oli tõesti tuisst järelejäänud, taewas oli tumesinine ja täis tuhandeid tähtesi, aga eemal teinepool lahete, kus Djapere eide tuba seisis, hiilgas aknal olewa küünla walguis kaugele üle lahe, üle jää ja lume.

"Ema on nüüd kaua aega piima järele oodanud," arwas pois, kes agarasti edasikõndis, ühes käes piimaplastu ja teises wärskte leiwapätsike, mida ta kohtumehe naeselt saanud: „ärge nüüd enam end kauem waewake minu saatmisega, nüüd olen ju pea nagu kodus."

Ta pani piima-anuma maha ja ulatas wanale Kala Märdile kätt.

Muud kui hääd ööd aga nüüd, suur tänu ja rõõmsaid jõulusi!"

Märt ei saanud kohe midagi vastata, ja ligemal filmapilgul oli poisj ju ära, aga taat seisis weel kانا sääl paigal ja pööras siis tasa käies oma üffitusse tuppа tagasi.

Koldes hiilgasiwad weel mõned sõed. Ta puhus need enam hõõgama ja selle walgel otffis ta oma armsa piibunofu üles. Siis istus järile ja hakkas seda imelist asja järelemõtlemа, mis nüüdsama sündinud, et temale just jõuluõhtul wõõras oli tulnud, ja mõtles ta kõige selle pääle mis poisj rääkinud. Aga kui ta seda mõtles, lendasiwad ta mälestused ifka jälle joulutähe jutu juurde tagasi. Sellest ifka räägiti küll kufalgis raamatus, wististi lauluraamatus.

Enne, noorena, oli temagi tubli mees lugema olnud, kuid nüüd ei olnud enam kаua kirja ta kätte saanud; ta filmad oliwad wanad ja kehwad, prillid weel kehwmad. Aga ta läks ometi ja süütas oma wäikefe lambi põlema ning otffis wana, nahkjete kaantega lauluraamatu üles, mis ta armsa abikaasa päralt olnud. See oli küll wäga äratolmunud ja oli kõikjugu krami all peidus: kehwad prillid ta leidis afnalsualt tubakafoti alt. Siis ta istus laua äärde, tõmbas lambi aina nina alla, ja hakkas laululuraamatut säält kohalt seletama, kus ta pühapäewade ewangeliiumid tradis olewat. Kаua kestis enne kui ta otffitud koha leidis. Ja siis ta luges poole häälega, ise sõrmega rida mööda wedades: — „Ja waata, täht, mida nad hommikumaal näinud, käis nende eel, kuni tuli ja seisis selle koha pääl ülewal, kus see laps oli.“

See oli siis see jõulutäht, millest poisjke oli rääkinud, täht, mis ifka inimesi õigele teele juhatab; ta luges jutustust ühe korra teise järele. Imelik! Mida tihemini ta luges, seda enam sai ta meel nagu walgustatud. Tal tuli oma lapseõlw meelde kus ta emake ifka jõuluõhtul sõimes magawast Jeesus-lapsest oli

lugenud, mille järele tal wiisiks oli olnud öelda:
 „Nüüd olgem kõik rõõmsad, sest meile on täna Snnis-
 tegija sündinud.“ Ja kui Kala-Märt nii mõtles, lei-
 siwad ta kanged käed lauluraamatu ümber ja pisar
 weeres teise järele ta harwasse habemesse.

„Armas Taewa-Isa, Halastaja Sumal,“ tuliwad
 sõnad ta wärisewate huulte üle, „anna, et jõulutäht
 mindgi õigele teele wõiks juhataada.“

Wana Kala-Märt ei teadnud, et jõulutäht otse
 sel filmapilgul selgesti hiilgas ja kõike ta kehwa tuba
 walgustas, sest päris jõulutäht on Sumala oma püha
 sõna, see sõna, mida Märt nüüdsama oli lugenud, ja
 mis nii wõimsalt ta wanasse, üksikusse südamesse oli
 tunginud. Sumala arm tahtis teda enda juurde tõm-
 maia, see arm, mis nii wägewasti Jeesuse Kristuse
 ewangeliumis hiilgab ja särab, see kõige õigem jõulu-
 täht, mis meile kõigile, nii hästi suurtele kui wäikestele
 wanadele kui noortele, teed taewa poole tahab näidata!

Jõulusukad.

Soome „Jõulujanoma“ lehest H. S. jutustus.
Eesti keelde H. Brants.

Oli õige päris talweilm. Madalast, kehvast kooli-
toast jooksis Hansuke rõõmsalt wälja, wedas wäik-
se kelgu wärawa juurde ja tõttas siis jälle tuppa sis-
se, wäikest Jaanist-wenda otsima.

„Hoia aga kõwast kelgust finni, et maha ei kuk-
ku,“ õpetas suurem vähemat, ja hakkas keltu kiiruga
edasi lükkama. Väike Jaanike istus selles punetawate
põsedega ja naerul suuga, rõõmustades kuida kelt kan-
ge hooga edasi libises.

Tuhatnelja mindi üle mägede ja wäljade, üle
ojade ja orgude. Korraga aga peeti finni ühe juure,
kollase maja ees. Suurest uksest tungis hull pois- ja
tütarlapsi õuele wälja. Tänapäev koolitöö oli lastel
lõpetatud ja nad tõttasiwad kiiresti kodu, kus neid
wististi soe puder ja aurawad kartohwliid laual oo-
tasiwad.

„Waata nüüd Hansu!“ hüüdis rõõmus tütarlap-
se hääl ja Suurtalu Anna jooksis ruttusti mõlemate
poisikeste juurde, kes wähe maad eemale ootama oliwad
jäänud.

„Kas tahad kodu sõita?“ küsis Hans, keltu kär-
mesti ettelükates

„Küll, tänan väga,“ vastas Anni hääl meelel, ja istus kelgusse, väikest Jaani julle võttes. Ja Hans pistis kelguga jooksuma, nobedasti kui nool. Koolilapsed vaatlesivad teravasti ta järele, küll ta wist nendele õige tubli poisiks näitas olema.

Anna ei elanud kaugel Hansu kodust, aga nende elu ja oled oli kummagil õige isemoodi. Anna oli rikka Suurtalu ainus peretütar, aga Hans ja Jaan oliwad kehwa popsi lapsed. Nende isa oli weel hiljuti surunud ja ema pidi nüüd hoolega hommikust õhtuni töös olema, et oma lastele ihukatet ja suhupistet hoolitseda. Kuna ema väljas tööl käis, oli Hansuke kodu wennafese hoidjaks ja perenaefeks. Olets ta aga näinud, kui osawasti ta tule koldele tegi ja kartohw- lid katlasje kallast.

„Anna,“ tõstis Hans häält, kui nad Suurtalu õuevärawa ees kiinipidasiwad, „kas lubad et sa mind ei naera?“

„Koh, mis sa õige mõttled?“ ütles Anna, kuna ta silmad kelmikult wälkusiwad.

„Waata nii, ma tahaks sukka kuduma õppida,“ sõnas Hans, ise kohmetanud ja näoist punetanud.

Anna purskatas tahtmota rõõmsasti naerma.

„Õi nii!“ ümises Hans pahal meelel, „juba seda ma arwastin.“

„Ara nüüd pahanda,“ palus Anna, ja püüdis hästi tõsine olla, ehk see küll hästi korda ei läinud, aga mis imelik mõte see ometi on sul?“

Hans aga awaldas temale nüüd aina taja rääkides suure jaladuse — ta tahta emale jõnlukingiks paari sukke kududa. Ta oli näinud, et ema wanu kaunistid sukke jalas kandis, ja ta kurtmist kuulnud, et ei aega ega wara tal olnud uute muretsemiseks. Isa oli surres ütelnud, et Hans pidada ema parem käsi olema ja seda ta tahtis täiesti olla. Küll tal oli enesega kõwa

wõitlus olnud. kui ta sukakudumise pääle mõtelnud, sest ta kartis et ta seltsilised wististi teda pilkawad ja tüdrukuks hüüawad, kui ta sukakudumist teawad. Aga ta sai jälle rõõmsaks kui mõtles, et Taewa - Isa küll seda sallis, kui ta emale sukad kudus.

Anna ise oli seega rahul, et ta Hansu õpetajaks sai. Kuid kust lõnga saada? Akti sai Anna rõõmsaks, jooksis tuppa ja tuli kohe tagasi, suur lõngawiht käes.

„Siin on, Hans, wanaema andis toona sügisel selle lõngawihu mulle.“ Kui aga Hans weel kahles, kas tal kõlbab kinki wastuwõtta, tõendas Anna õieti kindalasti, et ta enam Hansu sõber ei taha olla, kui see lõnga wastu ei wõta.

Järgmisel päewal, kui Hans ja Jaanike üksi kodu istusiwad, tuli Anna kiiresti uksest sisse ja rääkis suure häamelega et täna koolil wahepäew olla. Müüd oli temal siis aega, sõbrale sukakudumist õpetada.

Ja nad hakkasiwad tööle. Wähe nurjapidi ja sassiselt käis uue kuduja töö küll hakatuses, aga kui täie tõmeelega katsuti tööd teha, siis nähti, et õige agarus kõik keelud kõrwale saadab, sest Hans sai ju õige hästi omakudutud sukka mõõta.

Töö pandi nüüd ahju taha peitu. Eit ei aimanud vähemat kõigest asjast. Ja Anna oli wäsimata aitamos ja nõuu andmas.

Tuli wiimati jõulu-õhtu. Eit oli pesu puhtaks pesenud ja kehwa toakese nii kenaks koristanud kui aga sai. Suurtalust oli ka jõulukuuwete toodud, nii ka mõningad küünlad ja suured, punased õunad; lapsed ei suutnud küllat kõike seda kaunidust waadelda ja imestada.

Hans oli otsata kärsituses. Kas ta suutis puhaliku tunnini oma onde andmisega oodata? Anna oli sukad paberisse mässinud ja weel õieti ilusti kompju seadnud. Oi, kui kaunist see näis!

Wiimati oli eit waluis püha õhtud wastuwõtmas. Ta istus laua äärde ja wõttis raamatu ette, hoidis Jaanikest süles ja hüüdis Hansukest oma ligi.

Waata ometi, mis see ometi oli, mis eide ette põrandale maha kompsatas! Ta waatas imestades oma ümber, Selja taga seisis Hans, rõõmufi punetawa näoga.

„Wõta aga komps lahti!“ hüüdis Hans rõõmsalt.

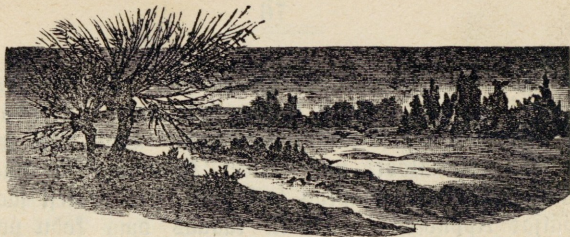
Eit katsus kompsu lahtifikuda, aga Hans kelle arwates ema nüüd wäga aeglane oli, tõttas teda aita. Ja nüüd tõmbas imestaw ema kompsust wälja — suured, kuigi ka halvasti kudunud sukad

„Mis see on, heldene aeg!“

„Ema ema, ma olen need sukad ise kudunud,“ hüüdis Hans. kes end enam taltsutada ei suutnud.

Ja ema sai nii wäga rõõmsaks, terwel talwel ei olnud ta seesugust rõõmupäewa näinud.

„Need sukad,“ ütles ta, „on mulle palju kallimad kui ehk mõned rubla hinnalised, ja minu Hansuke on mulle südamest armas laps. Sumal õnnistagu sind, mu hää ja kallid lapsuke!“

Jõulusaapad.

Soome „Jõuluterwitus“ lehest. U l t a jutustus.
Tõesti keelde H. P r a n t s.

Kaalu oli kaheksa aastane ja käis rahwakoolis. Koolile oli palju maad ja käimine oli wahel tüütaw küll, kui tuul huugas ja lapsukesel õhukest mütsikest pääst ärawiia ähwardas. Iseäranis raske oli weel siis käia, kui tuisu järele mõisa lumeregi weel teed ei olnud ajanud, sest Kaalu wäikestest jälgedest ei olnud abi midagi.

Ühel päewal, nii nädal enne jõulu, kui Kaalu jälle koolist kodu komberdas, sai ta mõisa preiliga kokku, kes jalutamas oli, suur kirju koer, Kaaro, ta kaasas. Kaalu oli wiisakaks õpetatud, ta tõmbas kärmesti kübara pääst ja teretas. (Kübara oli enne isa oma olnud ja oli Kaalule õige suurepoolne, nii et see harilikult ikka ta kuklas rippus.)

„Hääd päewa, lapsuke, ütles preili sõbralikult, „tuled ja koolist?“

„Tulen jah,“ wastas Kaalu, ja punastas kõrwadeni, et tal auu oli saanud preiliga juttu ajada.

„Ütle kodus emale terwisi,“ naeratas preili, Kaalu wõttis aabitsa pahemast käest paremasse; käikesed

oliwad lühikesed ja käewarred paljad. Ta ei teadnud midagi wastata. Enne kui ta teekäänule tuli, pööras ta aga weel tagasi preilit vaatama. Tuul näis tema walget kübaraloori pää ümber kiigutama ja Kaaro käis tugewate sammudega ta kannul, keel poolest saadik wäljas rippudes. — Kaalu käänas oma kodu poole teerajale, ja pani jooksuma kui noor wars. Kodus kadus külm ja wäsimus warsti, kui ema pojale aurawa pudrukauki ette pani. Tee raskus oli koguni meelest ununud.

Preili aga mõtles kodumaines ühtelugu wäese poisikese pääle. Tal seisis ikka silmas wäikese mehe suur kübar ja ta lühikeste käitsetega lamson, mis poisikest ajas külмага käies käsiwarsti konksu kistuma. Ta mälestas lapse külmaft punetawad nina otja, ta õiglaselt waatawaid filmi, ta kehwasid jalawarjusid, kust lumi säärtest sisse tungis jalgasid külmetama.

Preili mõtles iseeneses: Meie maal on palju samasuguseid wäikseid poisikesi ja tüdrukuid, lapsi, kes külma ja nälga näewad, ja iga päew pita koolitee peawad ärakäima, ka tuisuga ja pakasega. Ta mõtles jõulude pääle, kuda neid nii mitmesugusel wiisil ühes ehk teises paigas peetakse, isesuguseid andeid andakse. Kuda oleks mõtles ta, kui ma tänawu omaksetele ainult lihtsaid wäikseid asjakesi kingin; küll nad mu hääd püüdmist mõistawad. Eks ma mõiks siis selle wastu midagi teha Kaalu, ta wendade ja õdede hääts.

Jõulu-laupäewa hommiku käis preili jälle seda metsateed, aga nüüd läks ta kõrwale wälja-teerajale. Lumi krabises jala all ja kaugevalt kuuldus kuljuste kõlin. Kaaro jooksis eel ja hakkas korraga käredesti haukuma; ta oli ülewal kuuses wäikse orawa hüppamas näinud. Wäike loom aga ronis kärmasti kuust mööda ülespoole, aina ladwani, ja sinna ta istus peitu, oksade wahelt alla oma waenlast wahtides. Loomakese wäike süda

tukkus weelgi kiiresti hirmu pärast, aga ometi teadis ta end ju warjul olevat.

Uge haukumine kuulbus tuppagi kus Kaalu asus, ja parajasti wennakest kiigutas. Ta lastis kätkinööri nii äkki käest, et tiisuke ahjulaulkal nuruma hakkas. Kui nool pistis poisike akna juurde, kus lastel harilik vaatlemisewäraw on. Kaalu vähem wennake ja õeke heitsiwad ka lõngakerad ja muud mänguasjad põrandale ja kippusiwad üles lauale vaatlema. Wõõras, kes üle õue astus, nägi aknas kolme linalakka pääd, ja iga üks wahtis teda wõrdlemata uudishimuga ja ühesuguse meeleshäaga. Eit, kes kolde ääres noaga tulesüüteid fiskus, tõmbas kiiruga laastud hõlma ja pühkis põllega tooli istumiseks walmis.

Nooremad lapsed pugesiwad, et julgem olla, Kaalu selja taha, aga säält nad wahtisiwad agarasti kompsu, mida sisseastunud mõijapreili käewarrel kandis. Ta rääkis emaga jõulu-ilmast, isa linnareisist ja mõnest muust asjast. Siis ta wõttis kompsu lahti. Kes seda oleks uskunud! Kaalu õeke sai pehme sooja salli, mis kolm kord ümber kaela ulatas, wennake ilusa nuku ja aina uue särgi, ja Kaalu — temale oli kõigeparem anne osaks antud — tema sai s a a p a d, päris õiged saapad, millel kõrged kannad ja kõrwarihmad oliwad. Küll need oma rublat neli äramaksiwad!

Kaalu punastas nii, et oleks arwata wõinud were näost wäljatungiwat. Saapad, need oliwad asjad, mida ta kõigesuurema julgusega ei oleks usaldanud loota. Ta kummardas kohmetult, kui ema teda kuklast tõukas, et preili ette astuks. „Tänan“ — muud ta ei osanud öelda, aga seegi tuli nii tasaselt kurgu põhjast. Kaalu õde, wenda tõmbasiwad end küüru kui siilib, ja piilusiwad alt kulmu, kui nendega räägiti.

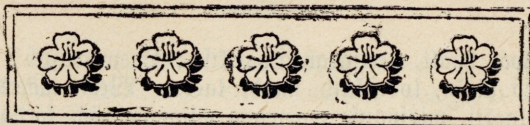
Uga kui preili lahkus ja ema ärdasti kiites teda wälja saatis, siis istusiwad kõik kolm jälle ilusti laua

ümber ja wahtisivad wälja, kuni weel Kaaro sabafese wilksutamistgi näg. wad, kes sellega neile jumalaga-jätmist liputas.

See oli tähtjas päew. Isa tuli ta pea linnast kodu ja tõi igale lapsele saiakatu. Öhturoaks oli nendel odratangu puder ja wõi silmas, see oli nende pühade piduroog.

Kui lamp kustunud ja isa ju tükk aega rahulisti und maitfes, kuuldi poegade ölewoodilt weelgi tasast kröbinat. Kaalu hiilus säält oma saapaid otsima; temal ei täidinud neid jõulu-ööks üksi eemale firstu kõrwale jätta, waid tahtis aina oma hõlmas hoida. Ja siis ta jäi nii õnneliselt magama: nii üliõnneliselt, saapad hellasti sülle sulutud. — —

Jumal õnnistagu lapsukeste und jõulu-ööl!

Häda õpetab paluma!

Lihawõtte jutuke.

Mary v. Galeni järelle P. Grünfeldt.

Hall, ühesugune hall on meri ja taewas; isegi seda kohta, kus päike wiibib, ei lasse paksud pilwerütkad tunda. Päratu udukoogu piirab üksikut paati, mis kaugel mere pääl ujub ja milles üksainus sõudja on. Ta on tugew pois, aga ta waade on wäsinud ja kurb, ja tööta sulisewad aerud wee sees

„Oh see udu, see hirmus udu!“ sosistab noormees, ja püüab pilkudega kaugele tungida. „Ihmwõimata on teada, kus ma praegu olen, kuhu mind wood on kandnud! Ihmwõimata ütelda, kus küljes maa on! Nii kaob siis kõik mu lootus pääsmise pääle, ka wiimane, ka wiimane!“

Ta peidab oma pää käte wahela ja wärin käib tal üle keha.

„Oh oleksin ma ometi teistega surma saanud,“ ohtab ta, „nüüd pean ma siin üksipäinis, täiesti üksipäinis oma elu lõppu ootma, pikalist ja piinawat surmawalu maitsuma.“

Ta jälle tõuseb ta filma ette see kole pilt. Ta näeb, kuida suur ja tore laew ja laewamehed wihaste loodusewägede wastu wõitlewad. Ta kuuleb tormi hulumist, mastide ja plantide ragisemist; ta näeb, kuida määratud laened hufatust tuues üle laewa weerewad. Jälle kuuleb ta reisijate hädakiljatusti, kapteni rahulist,

käskivat häält, meeltäraheitwat kisa : Laew wajub ! Ta kuuleb käsku, lootfikuid merde lasta. Weel mälestab ta selgesti, misfuguse waewaga wiimane töö kordalainud. Esmimesesse paati oli ka tema saadetud ; just praegu pidi üks tema seltsimeestest talle järele tulema, kui suur laene tuli. Ühe napsuga kiskus ta paadi laewa juurest eemale ja wiskas mehe meelemõistujeta pikali. Kui ta jälle toibus, ei olnud enam laewast märkigi järel : ta oli üksinda wäikese paadi sees, üksinda lagedal, laial, mäsawal merel. . .

Suba kats päewa oli ta sedawiisi laenetemängus olnud. Regamööda oli torm waikinud — aga ainult mõned filmapilgud oli päike merd walgustanud, siis tõusis udu, paks udu, mis kõik oma halli hõlma alla mattis : taewa, mere, lootuse !

Arg ei olnud ta mitte ! Ta oleks surmale julgesti filma waadanud, aga niiviisi — surma ilma tööta, wäsinult oodata, see on liig ! Ka kõige julgem peab selkombel meele ärageitma !

Ja ta elaks ometi häämeelega weel ! Tal on weel palju, mis teda õrnade paeladega elu külge seob. Ta truu emake, kelle seltsis ta rõõmsaid pühi tahtnud pühitseda, ta õrn mõrsja, kes teda igatsedes ootab ! Elu on nii ilus, nii meeldiw, ja nüüd — surm, surm ! Oh, see on hirmus !

„Elada ! elada !“ hüüab ta igatsedes.

Ta waimu ette tõuseb üks kahwatu naesterahwas, kapteni noor abikaasa, kes keset hädaohtu teisi trööstib ja awitab.

„Kas sull elu nii wähe armas on, et sa suruma ei kardad ?“ oli keegi tema käest küsinud.

„Surm ei wõi mulle midagi wiga teha ?“ wastas noor proua. „Isand ise on ju meile töötanud : Kes minu sisse usub, saab elama, ehk ta küll sureb !“

Süügamuusse südame põhja oliwad need sõnad talle siis tunginud ja nüüd tulewad nad talle jälle uuesti meelde.

„Kes minu sisse usub, saab elama, ehk ta küll sureb!“ kõlab ikka uuesti ja uuesti ta hinges.

Ta teab küll, kes seda sõna sagedasti ütelnud. Tema waga emakene oli talle seda juba lapsest saadik õpetanud — aga ta ei olnud sellest suurt hoolinud. Ta oli rõõmus ja terve ja maitstes elu — mis oli talle muud tarwis? Mis hoolis ta teisest elust, mille üle surmal võimust ei ole! Nüüd aga, mil surm talle läheneb, kus elu teda ebatruult tahab maha jätta, nüüd käib ta hingest läbi nagu uue igatsuse ärkamine. Oh, seda elu ta tahaks, mille üle surmal võimust ei ole! Kui ta seda saaks! „Kes minu sisse usub!“ — ei! Siia maani ei olnud ta mitte uskunud! Oma emakese sõnu üle ei olnud ta küll veel millasgi kahtlenud, oli õpetaja sõnu ka üksnes häa meelega kuulanud, aga südamesse ei olnud ta seda mitte võtnud, ja nüüd oli see hilja — hilja!

Ohkades matab ta pää uuesti kätte wahele.

Sääl — forraga — mis see on? Kas ei kõlanud mitte üks hääl säält kaugelt? Põnewalt jääb ta kuulama. Veel kuuleb ta ühe hääle, veel ühe! Korralikult tuleb ta kuuldawale. Ei ole enam kahtlust, ta ei wõi mitte enam efsida! Mis ta kuuleb, on kaugete kirikukellade helin! Ja — nüüd tuleb talle ka meelde — homme on ju Kristuse ülestõusmise püha, ja täna kuulutawad seda kirikukellad.

Oh Jumal!“ hüüab ta ja hakkab uuesti sõudma. „Tänu Sulle, tänu Sulle! Sa tahad mind päästa, mulle aega anda, et ma Sind, sa eluwürst, tundma võiksin õppida, Sind sa elu, mille üle surmal võimust ei ole.“

Ja kõite oma jõudu kokkuvõttes jõuab ta sinna poole, kust hääled tulevad. Selgemini ja selgemini ja selgemini hakkab ta neid kuulma; nüüd on tal koguni, nagu tuleksivad need hääled tema kodukihelkonna firikutornist.

Ikka südimalt hakkab ta sõudma. Ehk ta jõud küll otsasaanud on, aga kindel tahtmine hoiab teda veel üleval. Enne peab ta kallast nägema, kui wiimne jõud rauged!

Winut läheb minuti järele mööda, weel ei ole kallast näha, Ta hakkab jälle kartma. Praegu jääwad ta kellad wait — ta tahab juba aerusid seisma jätta — jääb — korraga — üks tume kogu tuleb lähemale! Paat, paat! Nüüd tunneb ta kalamehed ära. Kõikeoma jõudu kokkuvõttes kiskendab ta appi. Sumal tänatud — ta kisa on kuulnud.

Kalamehed näewad ta paati ja jõuavad sinna poole; ikka ligemale jõuab nende paat ja — nad on tema juures.

„Päästetud!“ tahab ta hüüda, aga jõud kaob tal ja ta langeb minestusesse. Ta tuneb weel, kuida teda tõstetakse. kuuleb kuida inimesed läbisegi räägivad, siis langeb ta sügavasse surmasarnasesse unehõlma. . .

* * *

Jälle kostab kellahääl talle kõrva. Segaselt kuulab ta tuttawaid hääli, siis ajab ta filmad lahti. Üks päiksekiir tungib kardinat vahelt tuppa ja mängib naese walgete juukse pääl, kes woodiäärel istub. On see wiirastus?

„Ema, ema!“ sosistab ta taha, nagu kartes, et see unepilt jälle ära kaob.

Uga ta ei kao mitte! Pisarfilmil kummardab end istuja woodisolija üle.

„Mu poeg, mu laps!“ enam ei suuda ta ütelda. Tummalt wajutab ta nooremehe pääl oma rinna najale.

„Ema, kas ja kuuled kellahääli?“ sosistab noormees. „Nende läbi on Jumal mind ära päästnud!“

Wana emake paneb käed kokku. Temale olgu kiitus ja tänu! Mitte üksi tuultes ja tuleleekides ei saada ta oma käskjalgasid, ka kelladehelinas võib tema häält kuulda!“

Noormees nikutab pääd. „Ema,“ algab ta uuesti, „kellad kutsuvad kirikusse.“

„Jah mu laps, meil on täna Kristuse Ülestõusmise püha! Jää sina aga rahulikult woodisse ja katju natukene magada, sest ja oled weel liiga nõrk ja ei jõua ülestõusta.“

„Oh ei, armas emake, ma olen juba küllalt puhunud, hüüdis noormees rõõmsasti ja lisas siis wiivitades juurde: „Ma tahaksin sinu seltsis kirikusse minna, emakene! Waata, otse täna kuulutatatse temast ja elust, mille üle surmal võimust ei ole!“

Wana emakese süda oli täis rõõmu ja tänu, aga ta ei ütelnud seda mitte. Alles siis, kui ta oma poja kõrwal kellade helina saadetusel kiriku poole sammub, sosistab ta taha:

„Kiitust ja tänu sellele, kes minu lapse surmasuust päästis ja igawese elu talle kinkis!“

Jõulu-õhta tantoas.

Soome kirjaniku J u h a n i V h o kirjeldus. *)

Geesti keelde H. P r a n t s.

Jalutoas ei ole jõulu-laupäeval sugugi suurevii-
filist liikumist, mis „sakste majades“ mooduks
on. Ei jagata säääl täiel käel kingitust, ei põletada
jõulutuuski ega süütada küünlametša. Säääl on aga
waikne, tasane walmistamine mõnepäewaseks rahuliseks
hingamiseks.

Peremees on mõni päew enne ehk ka selle päewa
hommikul linnas wõi maal olewas poes käinud pühade
tarwitust toomas, on sugu kohwi wõi theed, suhkrut,
püülijahu ja wahest weel pudelikese „kõwa“ kaasawõt-
nud. Perenaene on siis toodud jahudest saiaakku küp-
setamas, talutütar ehk minija on hooles, perele puh-
taid riideid muretsemas, tüdrukud on toapühkmises
ja kõige asja koristamises agarad. Wanataat on püha-
deks puuhalud peenikeseks lõhkunud, on nad tuppä too-
nud ja on ka weel peergusid kiskunud. Sulased on
wäljatöödest, harilikult puu- ehk heinawoost, aegsamini

*) Sellest Soome jõulude kirjeldusest, mis nii tõdetruult
ettetoodud, näib selgesti, kui wäga sarnased need meie rahwa
omadele on.

kodutulnud kui muudel päewadel, sest jõulu-õhtul mindakse aegsasti sauna. Heinakoormad on talli- wõi lauda-lakka lükatud, hobused on lahtiwõetud ja kohe lõunasöögi järele nendele tubli rokk tehtud, kuhu wististi mõni kamalutäis jahu enam on saanud, kui see harilikult sünnib.

Laudas on lehmadele kuiwi õlgi allariputatud, karjasööm on hoolega hautatud ja sellesse nagu sumiste mälestuse elustamiseks mõnigi soolatera sisseheidetud. Lapsed on terve päewa mäekaldal liugu-laskmas olnud, koerakutsikad nende kaapas mänginud.

Beretoa ahi küdeb tugewasti, foldel keeb pajas liharoog ja pererahwas on leepaistel end soojendamaks ning saunaminekut ootamas. Su aegsasti päewal on sauna ahi küdema pandud ja säält on tugewad suitsusambad tüft aega kõleda talwe-õhu sisse ülesse tõusnud.

Toodakse sõna, et saun walmis. Paljajalu ja särgiwäel jookseb noor rahwas üle õue sauna poole, wanemad wõtawad mõne riidehilbu õlale ja pistawad wiisud jalaotsa. Ja kuna maanteed mööda mõni sakjasaan aifatellade kõlinal mööda ajab, kuulub wäiksest mustast hoonetest tüft aega aina teresse susinat ja wihtlemise wihinat, tõuseb säält walge aur nii uksest kui aknast wõi pajast üles, ja ninasje tungib nagu kaasemetsa wärskle lehk.

Jõulu-õhtu on siis ju oma täies jõuus. Aga ehk tõuseb ta mõju weelgi, kui saunaliised tuppa tagasi tulewad, kus nüüd wiimased pühkmed wäljajehidetud ja ahjuküljele õlgi kuiwama pandud on.

Toaseina ääres pikkadel pinfeldel nähtakse nüüd säält ja täält walgeid kujukuid istumas, musta seina wasta nõjatades. Mõni põletab piipu, teine lõigub alles tubakat, ja mõni täidab jälle oma tubakafotti pühade tarbeks tublisti.

Megamööda kaetakse söömalaud, kantakse sinna pääle suured kuhjad leivakannikaid, roakausid ja liud seatakse teineteise äärde, kannud kannu kõrvale, ja nende wahel piilub, pidulaua tähendusüks, kenake woi-anum woi taldrif.

Peremees istub laua ülesotsa ja selle järele kogub muu pere laua ümber. Peremees ise ehk mõni lapsuke lausub lühikese söömapalwe. Käed käiwad nüüd karmesti, löikawad woi murravad leivakannikatest ühe tüki teise järele lahti ja saadawad suhu, kannud kõlisewad lauda wasta ja lusitad liiguwad, et aina wilguwad, kausi ja suu wahel. Esiotsa ei läbe keegi midagi rääkida, aga hiljem hakkab ju suupalade puremise wahel ajal mõni sõna fiin ja säääl kuuldawale tulema ja pärast saab terweid ütluft kuulda.

— Raotas mära raua alt? — Ets ja otfinud taga? — Küll otfiin, aga ei leidnud. — Noh, kunas Juku ka midagi leiab! — Saksu näis ennist mööda sõitwat. — Oli neid mitme hobusega? — Näis kats saani olewat. — Ets nad olnud küll kirikumõisa jõuluwõõrad? — Saiwad küll parajasti jõulu-pudrule sinna. — Säääl on teadagi täna suur kuuse-põletamine . . . õige mehine kuust wiidigi tänawu seks sinna, ladew lohises aina maad mööda tagajärele, kui õpetaja-poiss sellega käärtambri tagant ümber sõitis. —

Ütshaawal mindakse laualt. On mõni õhtune talitus weel tehtud, jutud räägitud ja piibud põletatud, asuwad meesterahwas woodidele pikutama, kuna naesed laua koristawad ja maganise-afemed walmis teewad.

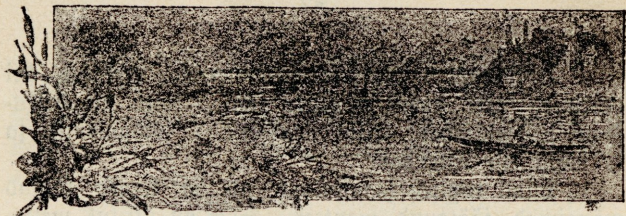
Enne pää mahapanemist aga käib peremees weel tallis ja annab täkkudele tublsti ette; perenaenene jälle jagab lehmade jaoks homme antawad leitwamurrud wälja ja kannab kasutab ning karwajaapad tuppa joenema, sest hommitu on waja wara jõulukirikusse minna.

Koidutäht ei ole veel taewaserwale kerkunud, kui peremees ukse awab ja õuele astub, kuuri alt kiriku-
saani wäljatõmbab, tallist lauk-otsaga sõiduhobuse, ja ta saani ette rakendab.

Lumi ragiseb saanijalaste all ja kerged labjad
mängiwad jäätanud manteel. Sõit on üksikul metsa-
tänawal, kus pool teed loogana lumerõhumise all end
painutawad ja nagu wärawad teele walmistawad.
Kuid pilgu aja pärast nähtakse eespool sumasugune
sõitja ja hiljem tuleb nendele ka mõni tagasõitja järgi.

Megapidi kasvab rõng teel ja sõit kiireneb. Ja
korraga paistab sõitjatele kirik wasta, mille walgus-
tatud aknad nagu ainsas tulemeres hiilgawad; sääl on
sadanded küünlad põlema pandud ka nendegi tarbeks,
kellel kombeks ei ole, neid kodus põlema süüdata.

Nii on talumeeste jõulud.

Nelipühikellad.

Ümberpanud S. M a a s e n.

Peremamsel seisab lumivalge põllega kõögis ja võtab praegu viimased pruunid saiapätsid ahjust välja. On ju nelipühi-laupäev.

Korraga avatakse üks ja ruugejuukseline tütarlaps tormab sisse, paberileheke kõrgel paremas käes.

„Telegramm, mamslike, teile!“ hüüab ta ja põlew uudishimu särab ta silmades.

Mamsel on lehe lahti teinud. „Tulen täna kell 1/25. — Peeter“, loeb ta pool kõvasti, ja purpripuna tõuseb sääl juures ta palgetele.

„Mu Sumal,“ ümiseb ta ja wahib tarretanult nende väheste sõnade pääle, ta tuleb niipea juba.“

„Mis, kes tuleb, mamslike „? küsib plikatene akna juurest ja astub ruttu ligemale.

„Minu — peigmees, Annikene,“ ütleb mamsel, ja tasane ohke hiilub nende sõnade järele.

Annikene ei ole wiimist kuulnud; ta võtab puitleja ümber kinni ja keerutab temaga toas ringi.

„Ta tuleb, — mamslil kallikene tuleb, oh kui kena! Aga mamslikene, teie olete üsna punaseks läinud! Wuidugi rõõmu pärast! Wähemalt kümme aastat

näete nüüd noorem wälja! Aga nüüd ma jooksen mamma juurde ja teadan temale ka seda uudist. Hurraa!”

Ja ta ära ju ongi, kuna weel eemalt ta trallitamist kuulufse. Mamsjel on jälle üksi.

Ta pühib saiapani puhtaks, nagu poleks midagi sündinud, ainult ta käsi ei oli enam nii kindel kui muidu.

Mitselt aga peatab ta: „Wähemalt kümme aastat noorem!” See sõna torkas, ja õigus, sääl langeb ka ju pisar palawa panni pääle ja kaob tasase süsinaga.

Mamsjel paneb käed filmade ette.

„Oh, kui ta ometi ei tuleks!” Siis aga mõtleb ta järele: ei, parem nõnda; mida waremini ma seda talle ütlen, seda ennem saan ma rahule! Ja ta peab seda teadma, peab oma sõna tagasi saoma; tema, sirge, ilus mees, kes nii kauase püüdmise järele nüüd ometi sihile on jõudnud, peab wabalt walima, kõige noorema ja kõige ilusama. Mits peab ta oma sellefordsest rumalat, mõtlemata tegu eluaeg kahetsema.

Ma olen liig wana temale, — liig wana! Tema oma tundelise, truu südamega ei ütleks mulle seda ial, selle pärast pean mina seda tegema, sest ial ei wõiks ma õnnelik olla ja teda õnnelikuks teha!”

Ta wahib läbi akna ülesse finise taewa poole ja surub külmad käed tormilikult pekswa rinna pääle:

„Oh Sumal, ära jäta mind maha; anna mulle julgust.”

Siis hakkab ta minema; felsamal filmapilgul waatab wanaldane naesterahwa sõbraline nägu üle ukse.

„Walmis, mamslikene? Noh, siis ruttu tupp ja ehtima! Kell on pea neli ja teie peate ometi ilus olema, kui teie peigmees tuleb. Jätke aga nüüd juba õhtule, mamslike teie olete ju kõik hästi muretsenud.”

Mamsel suudleb tänulikult armulise proua kätt. Ta paneb ukse lukku ja läheb oma kaunisje kambriksesse, milles ta juba kaksteistkümme aastad elanud.

Masinlikult võtab ta oma musta pühapäevakleidi kapist wälja ja paneb ta selga; siis seob ta enesele kauni walge põllesse ette ja silub juukseid filedaks.

Nüüd alles heidab ta waated peeglisse!

Punaste põskedega ja filedate ruugete juukstega näeb ta tõesti weel kaunis noor ja priske wälja; ainult suu ümber on mõned terawat kortsukesed, ja sääl filmade juures ka mõned! Ja, ja, kōwa töö teeb enne aegu wanaks! „Waene Peeter, kuda sa ehmatad, nähes, mis wiimsed wiis aastat minust on teinud!”

Ta pühib üle niiskeks läinud filmade ja istub ootes lahtise akna alla.

Ta mõrsjapõlwe terve wiisteistkümme pikka aastad lähewad ta waimus ülesti mööda; selkorral kui nad endid kihlastiwad — oli just nelipühi laupäew, sõe ilus nagu tänagi — jah, sääl oli ta hoobis teine inemene oma kahetümne aastaga! Aga siis tuli ootamiseaeg! Peigmehel ei olnud midagi, ja temal, waese koolmeistri tütre, ei olnud weel õieti midagi. Aga nad armastasiwad üksteist ja siis on hää oodata.

See kestis ainult weidi kaua ja neiu — hakkas närtsima! Peeter aga on nüüd paras mees, waewalt nelikümme, sellega siis kõigeparemas wanaduses.

Wististi igatsep ta kuldset wabadust taga ja on ainult liia auusameeseline, seda paluda, sest et neju temale oma nooruseaja on ohwertanud.

Mamsel kargab ehmatades üles. Ta kuulab wantri mürinat. Ta hingab raskesti, siis ruttab ta alla. „Kuda on küll jällenägemine? Oh, kui ta mind maha ei rufu!”

Aga ta hirm on asjata.

Suur kehakas mees, selgete siniste filmadega, kar-
gab wanakrist; üheainja pilguga on ta kõiki neid uudis-
himulisi nägusid köögi- ja toa akandel filmanud ja
raske tiwi langeb ta südame pääle.

Sääl seisab Elise — kauge, wõõras, ja nii teisiti
kuimuudu! Ta siirutab talle mõlemad käed wastu ja
ütleb südamlikult: „Tere, Liisike, sääl ma olen.“

Ja neiu, kahwatu huuldeni, wormiliku terwituse
üle, kogeldab ainult: „Tere tulemast, Peeter!“

Ei musu ei kaelustamist.

Waene, mamslikene; ta ei tunne ju selle põhjust.
Tummalt juhatab ta talle ta toa kätte, ja wõõral on
waewalt aega ennast wähe reisitolmust puhastada, sääl
palutakse juba kohwile. Nad istuwad üksteise kõrwal
ühise lana juures, sest mamslik on hääd eluwiißid ja
teda loetakse, perekonna-lietmeks.

Ta walab talle kohwi ja ulatab talle kõiki kätte,
nii kui endisdel aegadel. Aga ta on wäga waike ja
ei julge filmi tema poole ülestõsta. Peeter aga jutus-
tab oma wiimsete aastade wõitlustest, ja kuda ta nüüd
niipalju kogunud, et wäikest mõisakest rendita wõida.

„Sääl on tööd,“ ütles ta Elise poole pöördes,
tublit tööd, aga ka ka ilusat wõitu.“

Ta terve nagu hiilgab sääljuures, aga Elise ei
näe seda. Südamest tänab ta Jumalat, kui kohwijoo-
mine wiimati lõpetatud on ja ta enam kõikide waateid
enese pääl ei tunne wiibima. Waewaga surub ta pi-
sarad tagasi. Oh, nüüd teab ta seda, Peeter ei ar-
masta teda enam! Ta tuleb enne awaldas talle seda,
ja nüüd tema rahu, ja pääliskaudsus. —

„Liisike kas sa tänaseks waba oled?“ küßib ta.

„Jah, Peeter,“ ütleb ta taja.

„Siis tule, läheme natukene wälja jalutama,“
palub ta, ja neiu nikutab ja-tades, põlew piin südames.

„Minult rāti toon enesele, Peeter; kohe olen ma jälle sinu juures.“

Ja nüüd lähewad nad wälja aasale, metsasalgu poole. Piinlik, litsutud olek on nende wahel; Peeter tunneb seda ja püüab asjata, seda kaodata.

Ta surub tase neiu kätt ja jutustab talle omast kodust, armsast majakesest selle sees, ja ilusast aiaist; oma wanadest wanematest ja oma õde-wendadest.

Elise ei ütle selle kohta pea midagi.

„Kallike, mis sul on, kas haige oled?“ küsib ta muretsedes, aga ifka raputab neiu ei-tades pääd,

Sääl waitib ka wiimas Peeter.

Nende üle õrnrohelise-lehelistel okstel mängib kuldne õhtupäike, ja magus lõhn tõuseb niiskest samblast üles. Igatsew ohke tungib Elise rinnast. Siin esimeesed, kannikesed sääl wäikene hallik haljal metsapinnal, lahke õht — ja nelipühi laupäew!

Ta najatab kase najale ja paneb käed ristis. Nii, just nii oli wiieteistkümnne aasta eest, kui nad endid kihlasiwad; kas Peeter ka selle pääle mõtleb?

Ta ei wõi seda wäljaurida sest Peeter seisab pool nuketi temast ja wahib kaugele wälja.

Sääl — misjugune kõla, pühalik ja tõsine! Nelipühi kellad! Elise kahwatab. Ka seda weel!

Ta waatab arglikult Peeteri poole; ka see on ennast äkitselt esimese heli juures tema poole pööranud, ja jõe, õrn kiir tabab ta waadet.

„Diifi,“ sosistab ta pehmelt ja laotab talle oma käed wastu, „kas sa tead weel, sel korral?“

„Jumal, suur Jumal kas siis imed sünniwad.“

Elisel on, kui peaks ta oma südame hõiskehüüet kuulma. Silmapilgu wiiwitab ta weel, siis tormab ta kõike unustades ta rinnale ja paneb käed ta kaela ümber.

„Peeter,“ kogeleb ta, „minu Peeter, siis armastad mind tõesti weel?“

Beeter wõtab ta ruuge pää tafa oma mõlemate suurte käte wahese ja waatab kindlalt ta filmi.

„Oh, Viisi, ja kuda weel! Müüd sihil olles enam kui enne. Sina aga olid esiti nii külm, nii wõõras, et mu süda meie õnne pärast üsna hirmuma hakkas. ja siis need paljud uudishimulikud filmad! Need wõtawad mult julguse: Aga siin — nii üksi — oh mu truu arm, ole tänatud su kannatliku ootamise eest!“

Kindlamini tõmbab ta teda enese ligi, ja Elise ei tea, kumb esimene olnud — puhkab huul huulele, nad suutlewad üksteist, palawalt ja südamelikult, nagu lord esimeses armujoowastuses — mõrsjaõnn südames. Ja selle juurde ümberringi hõiskaw kellakõla — ikka täielikum, ikka kõwem.

• Nelipühi laupäew, nagu wiieteistkümnne aasta eest

